

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

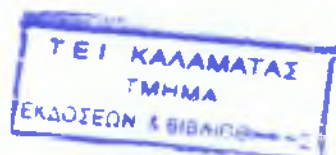
ΠΤΥΧΙΑΚΗ

**Η πιστωτική λειτουργία των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων
στην Ελλάδα**

**Σπουδάστρια Δημοπούλου Παναγιώτα
Επιβλέπων Καθηγητής: Στυλιανός Δρακόπουλος**

Καλαμάτα, 2008

Πίνακας Περιεχομένων

Σελίδα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ.....	4
2.1 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	4
2.1.1 Δάνεια προς τα Νοικοκυριά.....	6
2.1.2 Δάνεια προς Επιχειρήσεις.....	8
2.2 ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ.....	11
2.2.1 Βραχυπρόθεσμα Δάνεια.....	11
2.2.2 Βραχυπρόθεσμα Δάνεια- Πιστωτικές Κάρτες.....	12
2.2.3 Τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια.....	13
2.3 Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΩΝ.....	14
2.3.1 Τα Γενικά Έξοδα του Δανείου.....	14
2.3.2 Το Επιτόκιο Αναφοράς.....	14
2.4 ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ.....	19
2.3.1 Υποδείγματα Credit Scoring.....	20
3 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	23
3.1 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	23
3.1.1 Προστιθέμενη Αξία.....	24
3.1.2 Κεφαλαιοποίηση.....	25
3.2 ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	27
3.2.1 Ο Κρατισμός στον Ελληνικό Τραπεζικό Κλάδο.....	27
3.2.2 Η Τραπεζική Διείσδυση και τα Περιθώρια Ανάπτυξης.....	28
3.3 Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ.....	30
3.3.1 Η Αποδοτικότητα.....	30
3.3.2 Η Πορεία των Καταθέσεων και των Δανείων.....	33
3.3.3 Η Διάρθρωση των Τραπεζικών Εσόδων.....	35
4 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	38
4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ.....	39
4.1.1 Ανταποκρίτρια Τράπεζα.....	39
4.1.2 Δημιουργία Υποκαταστημάτων.....	39
4.1.3 Δημιουργία θυγατρικής.....	39
4.2 Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ Ν.Α ΕΥΡΩΠΗ.....	41
5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	45

5.1	Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι	46
5.1.1	<i>Η Προστασία Έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου</i>	47
5.1.2	<i>Η Προστασία Έναντι του Κινδύνου της Αγοράς</i>	49
5.2	Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ	50
5.2.1	<i>Οι Διαφορές Μεταξύ της Βασιλείας Ι και ΙΙ</i>	50
6	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	54
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55

Κατάλογος Πινάκων

	Σελίδα
Πίνακας 2-1: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός των Νοικοκυριών	4
Πίνακας 2-2: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Των Επιχειρήσεων.....	5
Πίνακας 2-3: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Του Μη –Τραπεζικού Ιδιωτικού Τομέα	5
Πίνακας 2-4: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Του Μη –Τραπεζικού Ιδιωτικού Τομέα	6
Πίνακας 2-5: Η ανά Κατηγορία Δανείων Χρηματοδότηση των Ελληνικών Νοικοκυριών	6
Πίνακας 3-1: Η Διάρθρωση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος.....	23
Πίνακας 3-2: Η Τραπεζική Διείσδυση στην Ελλάδα, 2000-2004.....	29
Πίνακας 3-3: Η Αποδοτικότητα των 12 Τραπεζικών Ιδρυμάτων, 2004-2007	30
Πίνακας 3-4: Η Πορεία του Λόγου των Καθαρών Εσόδων από Τόκους προς το Συνολικό Ενεργητικό 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007	35
Πίνακας 3-5: Η Πορεία του Λόγου των Υπολοίπων Εσόδων από Τόκους προς το Συνολικό Ενεργητικό 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007	36
Πίνακας 3-6: Η Συμβολή των Καθαρών Εσόδων από Τόκους στα Συνολικά Έσοδα 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007.....	36
Πίνακας 3-7: Η Συμβολή των Υπολοίπων Εσόδων στα Συνολικά Έσοδα 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007	37
Πίνακας 4-1: Παρουσία Ελληνικών Τραπεζών Στην Αλλοδαπή, 31.12.2007	41
Πίνακας 4-2: Εξαγορές Αλλοδαπών Τραπεζικών Ιδρυμάτων από Ελληνικές Τράπεζες, 2006	43
Πίνακας 4-3: Διεθνής Παρουσία Ελληνικών Τραπεζών, Βασικοί Δείκτες 2006	44

Κατάλογος Σχημάτων

	Σελίδα
Σχήμα 3-1: Η Εξέλιξη του Ενεργητικού των Τραπεζών (2005-2006).....	24
Σχήμα 3-2: Προστιθέμενη Αξία για Μεγάλες Τράπεζες (2003-2005)	25
Σχήμα 3-3: Προστιθέμενη Αξία για Μικρές Τράπεζες (2003-2005)	25
Σχήμα 3-4: Κεφαλαιοποίηση Τραπεζών ως Ποσοστό της Συνολικής Κεφαλαιοποίησης του Χ.Α. (1995-2005)	26
Σχήμα 3-5: Το Ποσοστό Χρέους των Νοικοκυριών προς το ΑΕΠ	29
Σχήμα 3-6: Ο Λόγος των Υποχρεώσεων προς Πελάτες προς το Συνολικό Ενεργητικό για κάθε Μια εκ των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)	33
Σχήμα 3-7: Ο Λόγος των Δανείων προς το Συνολικό Ενεργητικό για κάθε Μια εκ των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)	34

Σχήμα 3-8: Ελέγξιμα Στοιχεία των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)	34
Σχήμα 6-1: Περιθώριο Επιτοκίου σε Ελλάδα και Ευρωζώνη, Σεπτέμβριος 2005	54

Περίληψη

Ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος άρχισε να απελευθερώνεται σταδιακά από τα τέλη της δεκαετίας '80, όταν η δράση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα άρχισε να απαγκιστρώνεται από τις αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής της Τραπέζης της Ελλάδος, οι οποίες καθόριζαν με σαφήνεια τις επιτρεπόμενες δράσεις από πλευράς πιστωτικών ιδρυμάτων.

Σήμερα, 20 περίπου χρόνια μετά την απορρύθμιση, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού τραπεζικού κλάδου είναι η μεγάλη συγκέντρωση του καθώς οι 5 μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες, ήτοι Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, EFG Eurobank, Εμπορική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς, ελέγχουν το 70% περίπου της συνολικής τραπεζικής αγοράς (Γεωργιάδης, 2005). Επίσης, το μέγεθος των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, παρά το κύμα των συγχωνεύσεων που παρατηρήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000, παραμένει μικρό για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, καθώς, βάσει του συνόλου του ενεργητικού, στο τέλος του 2004, μόνο δύο ελληνικές περιλαμβάνονταν στις 100 μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες.

Οι ελληνικές τράπεζες λοιπόν, προκειμένου να διευρύνουν τα μεγέθη τους, επέλεξαν να αναδειχθούν σε ισχυρά περιφερειακά πιστωτικά ιδρύματα, με κύριο πεδίο δραστηριότητας τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Δύο παράγοντες συνέβαλαν καθοριστικά στην επιλογή των τραπεζών να επεκταθούν στην ΝΑ Ευρώπη. Πρώτον, οι σημαντικές οικονομικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, και δεύτερον η ολοένα αυξανόμενη δραστηριοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων στις αγορές των χωρών της περιοχής.

Σε αυτή την εργασία αναλύουμε την πορεία 12 μεγάλων Ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων κατά την περίοδο 2004-2007. Τα εν λόγω ιδρύματα είναι η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η Alpha Bank, η Aspis Bank, η Τράπεζα Αττικής, η EFG Eurobank, η Εμπορική Τράπεζα, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Marfin Εγνατία, η MIG, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα Πειραιώς, και η Proton Bank.

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τράπεζες με βάση την δυνατότητα ανάληψης εργασιών επί αξιογράφων διακρίνονται σε: (α) εμπορικές, (β) επενδυτικές, και (γ) γενικών συναλλαγών (Πετράκης, 1999:57).

Σύμφωνα με τον νόμο Glass-Steagall, του 1933, οι εμπορικές τράπεζες (Αλεξιάκης, 1999: 58).

- Λαμβάνουν καταθέσεις και χορηγούν εμπορικά και λιανικά δάνεια.
- Μπορούν αγοράζουν μετοχές μόνο για λογαριασμό των πελατών της, και όχι για δικό τους λογαριασμό.
- Μπορούν να είναι ανάδοχοι στην έκδοση τίτλων (underwriting) από την κεντρική και τις τοπικές Κυβερνήσεις.
- Απαγορεύεται να έχουν θυγατρικές, οι οποίες ασχολούνται με εργασίες επενδυτικής τραπεζικής.

Η λογική των παραπάνω ρυθμίσεων είναι η εξής. Η επένδυση μιας τράπεζας σε μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες (δια της αγοράς μετοχών) έχει ως αποτέλεσμα την προνομιακή χρηματοδότηση των τελευταίων με μη τραπεζικά κριτήρια, γεγονός που οδηγεί στη μη αποδοτική κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων. Είναι δε πιθανόν οι τράπεζες να απορροφήσουν τις ενδεχόμενες ζημιές των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχουν, βλάπτοντας έτσι τα συμφέροντα των μετόχων τους.

Επίσης, εάν επιτρεπόταν στις εμπορικές τράπεζες να αναλαμβάνουν την αναδοχή της έκδοσης νέων τίτλων, τότε θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις θυγατρικές τους, τις ασχολούμενες με την επενδυτική τραπεζική, προκειμένου να απορροφήσουν τους τίτλους τους οποίους ενδεχομένως δεν κατάφεραν να τοποθετήσουν στην αγορά.

Οι επενδυτικές τράπεζες βοηθούν τις δημόσιες και ιδιωτικές εταιρίες στη συλλογή κεφαλαίων από τις κεφαλαιαγορές, ενώ παρέχουν στρατηγικές γνωμοδοτικές υπηρεσίες για ενδεχόμενες συγχωνεύσεις και άλλους τύπους οικονομικών συναλλαγών.

Τέλος, οι τράπεζες γενικών συναλλαγών (Universal Banks) είναι οικονομικοί οργανισμοί που προσφέρουν όλο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών, πωλούν ασφάλειες και αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την διάθεση χρεογράφων (νέας έκδοσης)

στο κοινό, με την υποχρέωση κάλυψης του υπολοίπου που δεν κατέστη δυνατό να διατεθεί. Παράλληλα εγγυώνται τη διάθεση ή την τιμή νέων μετοχών και διεξάγουν πράξεις επί των χρεογράφων για λογαριασμό άλλων, έχουν επίσης κεφάλαια και συμφέροντα σε επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Δηλαδή μπορεί να ελέγχουν ένα συγκεκριμένο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης, με αποτέλεσμα να μπορούν να παρέμβουν σε ζητήματα διαχείρισης, ορισμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (Πετράκης, 2000: 132)

2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Συνήθως, στο ενεργητικό ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος θα βρούμε τα ακόλουθα στοιχεία

- Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα
- Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων
- Απαιτήσεις κατά πελατών
- Ομολογίες και μετοχές
- Συμμετοχές σε εταιρείες
- Πάγια στοιχεία και λοιπά στοιχεία ενεργητικού

Η διάκριση των απαιτήσεων κατά των πελατών ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους, ανάλογα με τη μορφή των χορηγούμενων προϊόντων (*δάνεια προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά*), το χρόνο λήξης της δανειοδότησης (*βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα δάνεια*), την ύπαρξη ή μη υποθήκης, και τους όρους πληρωμής που περιλαμβάνονται στη δανειακή σύμβαση (*δάνεια με κομινόμενα ή σταθερά επιτόκια*)

2.1 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Προκειμένου να δούμε τον ρόλο που έχουν τα τραπεζικά δάνεια για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις εξετάζουμε τους χρηματοοικονομικούς ισολογισμούς¹ τους.

Ο **ιδιωτικός τομέας** αποτελείται από τα *νοικοκυριά* (H) και τις *επιχειρήσεις* (J). Στους παρακάτω δυο πίνακες, βασιζόμενοι στην ανάλυση που παρουσιάζεται στον Harris (1985: 31), παραθέτουμε τους (χρηματοοικονομικούς) ισολογισμούς των παραπάνω δυο φορέων του ιδιωτικού τομέα.

Πίνακας 2-1: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός των Νοικοκυριών

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
Κέρματα	Τραπεζικός Δανεισμός
Τραπεζογραμμάτια	

¹ Ο χρηματοοικονομικός ισολογισμός περιλαμβάνει μόνο χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού

Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	
Καταθέσεις Προθεσμίας	
Κρατικά Ομόλογα	
Μετοχές	
Εταιρικά Ομόλογα	
Αλλοδαπά Περιουσιακά Στοιχεία ²	

Πίνακας 2-2: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Των Επιχειρήσεων

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
Κέρματα	Μετοχές
Τραπεζογραμμάτια	Εταιρικά Ομόλογα
Καταθέσεις Όψεως	Τραπεζικός Δανεισμός
Καταθέσεις Προθεσμίας	
Κρατικά Ομόλογα	
Αλλοδαπά Περιουσιακά Στοιχεία	

Ενοποιώντας τους παραπάνω χρηματοοικονομικούς ισολογισμούς των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, λαμβάνουμε τον **χρηματοοικονομικό ισολογισμό του ιδιωτικού τομέα**, ο οποίος έχει την ακόλουθη μορφή.

Πίνακας 2-3: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Του Μη –Τραπεζικού Ιδιωτικού Τομέα

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
Κέρματα (H) + Κέρματα (J)	Τραπεζικός Δανεισμός (H) + Τραπεζικός Δανεισμός (J)
Τραπεζογραμμάτια (H) + Τραπεζογραμμάτια (J)	
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου + Καταθέσεις Όψεως	
Προθεσμιικές Καταθέσεις (H) + Προθεσμιικές Καταθέσεις (J)	
Κρατικά Ομόλογα (H) + Κρατικά Ομόλογα (J)	
Αλλοδαπά Περιουσιακά Στοιχεία (H) + Αλλοδαπά Περιουσιακά Στοιχεία (J)	

Από τον Πίνακα 2-3 βλέπουμε ότι ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί το μοναδικό στοιχείο του παθητικού του ιδιωτικού τομέα.

² Με το όρο *αλλοδαπά περιουσιακά στοιχεία* αναφερόμαστε στα εξής περιουσιακά στοιχεία των νοικοκυριών: (1) στους αλλοδαπούς τίτλους σταθερής ή μεταβλητής απόδοσης, και (2) στις καταθέσεις σε συνάλλαγμα

Επίσης, βλέπουμε ότι τα διαθέσιμα, και στις δυο βασικές μορφές τους ήτοι ως κέρματα και τραπεζογραμμάτια και ως καταθέσεις ταμειυτηρίου και όψεως, αποτελούν μέρος του ενεργητικού του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, οι καταθέσεις στην ολότητα τους δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αμιγώς περιουσιακό στοιχείο, διότι ορισμένες εξ' αυτών προέρχονται εκ της σύναψης τραπεζικού δανεισμού. Με άλλα λόγια, μόνο η θετική διαφορά μεταξύ του συνόλου των καταθέσεων ταμειυτηρίου ή όψεως (και προθεσμίας) και του συνόλου του τραπεζικού δανεισμού του ιδιωτικού τομέα αντικατοπτρίζει την συνεισφορά των καταθετικών προϊόντων στην καθαρή θέση του ιδιωτικού τομέα.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε την κατανομή της χρηματοδότησης των εγχωρίων νοικοκυριών και επιχειρήσεων από τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Πίνακας 2-4: Ο Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Του Μη –Τραπεζικού Ιδιωτικού Τομέα

Έτος	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ	
	(υπόλοιπο σε Έκατ.)	(υπόλοιπο σε Έκατ.)	Ποσοστό	(υπόλοιπο σε Έκατ.)	Ποσοστό
2003	103.819,40	63.660,60	61,32%	40.198,80	38,72%
2004	123.068,40	71.433,00	58,04%	51.635,40	41,96%
2005	146.707,70	81.009,50	55,22%	65.698,20	44,78%
2006	170.948,90	90.712,30	53,06%	80.236,60	46,94%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2006: 89), Τράπεζα της Ελλάδος (2007:92)

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε μια σημαντική μείωση της χρηματοδότησης των εγχωρίων μη-χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων από τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και μια αντίστοιχη αύξηση της χρηματοδότησης των νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, το 2003 το 61,32% της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα από τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατευθύνθηκε προς τις εγχώριες μη-χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, ενώ το 2006 το αντίστοιχο ποσοστό μειώθηκε στο 53,06%.

2.1.1 Δάνεια προς τα Νοικοκυριά

Στα δάνεια προς τα νοικοκυριά συγκαταλέγονται τα καταναλωτικά δάνεια, ή καταναλωτική πίστη, και τα στεγαστικά δάνεια.

Πίνακας 2-5: Η ανά Κατηγορία Δανείων Χρηματοδότηση των Ελληνικών Νοικοκυριών

Έτος	Συνολική Χρηματοδότηση (υπόλοιπο σε Έκατ.)	Στεγαστικά	Καταναλωτική	Λοιπά Δάνεια
		(υπόλοιπο σε Έκατ./) Ποσοστό	Πίστη (υπόλοιπο σε	(υπόλοιπο σε Έκατ./) Ποσοστό

				Έκατ./) Ποσοστό			
2003	40.198,80	26.534,20	66,01%	12.409,60	30,87%	1.255,00	3,12%
2004	51.635,40	33.126,80	64,16%	17.053,80	33,03%	1.454,80	2,82%
2005	65.698,20	43.199,40	65,75%	20.850,00	31,74%	1.648,80	2,51%
2006	80.236,60	52.502,50	65,43%	25.599,20	31,90%	2.134,90	2,66%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2006: 93), Τράπεζα της Ελλάδος (2007:97)

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι περίπου πάνω από 65% της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης των νοικοκυριών κατευθύνεται προς την στεγαστική πίστη, με αμέσως επόμενη την καταναλωτική πίστη με ποσοστό περίπου στο 32%.

Στεγαστικά Δάνεια

Τα **στεγαστικά δάνεια** παρέχουν σε φυσικά πρόσωπα έντοκη δανειοδότηση προκειμένου αυτά να καλύψουν τις στεγαστικές τους ανάγκες, οι οποίες αφορούν στην απόκτηση κυρίως ή εξοχικής κατοικίας. Ειδικότερα υπάρχει η δυνατότητα δανειοδότησης της αγοράς έτοιμης κατοικίας, της αγοράς οικοπέδου όπου θα ανεγερθεί η κατοικία, της ανέγερσης της κατοικίας, της επισκευής-βελτίωσης-επέκτασης υφιστάμενης κατοικίας, και της αποπεράτωσης ή συμπλήρωσης οικοδομής.

Το ύψος της δανειοδότησης, το ύψος του επιτοκίου όπως και ο χρόνος αποπληρωμής ποικίλει, ενώ ο χρόνος αποπληρωμής ενός στεγαστικού δανείου μπορεί να ανέλθει στα 25 χρόνια. Τέλος, πρέπει να παρέχονται προς το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα από τους αποδέκτες στεγαστικής πίστης ορισμένες διασφαλίσεις, οι οποίες, συνήθως, λαμβάνουν την μορφή υποθήκευσης του ακινήτου.

Καταναλωτικά δάνεια

Τα **καταναλωτικά δάνεια** προσφέρουν έντοκη χρηματοδότηση για την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών, οι οποίες ικανοποιούνται είτε δια της αγοράς διαρκών αγαθών, όπως είναι τα έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές, και τα αυτοκίνητα, είτε δια της αγοράς υπηρεσιών. Στην τελευταία περίπτωση έχουμε την υπο-κατηγορία των **προσωπικών δανείων**, τα οποία προσφέρονται προκειμένου να καλυφθούν τρέχοντα έξοδα. Κλασικό παράδειγμα προσωπικού δανείου αποτελούν τα εορτοδάνεια.

Το ύψος της δανειοδότησης, το ύψος του επιτοκίου όπως και ο χρόνος αποπληρωμής ποικίλει, ενώ οι διασφαλίσεις που ζητεί το χρηματοπιστωτικό για τη χορήγηση ενός τέτοιου δανείου είναι ανάλογες του ύψους του δανείου.

Μια άλλη μορφή καταναλωτικής πίστης αποτελούν οι **πιστωτικές κάρτες**, οι οποίες απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό το οποίο επιθυμεί την αύξηση της ρευστότητάς του μέσα από διενέργεια συναλλαγών χωρίς την άμεση καταβολή μετρητών για την κάλυψη άμεσων καταναλωτικών αναγκών.

Η ιστορία των καρτών ξεκίνησε στην Αμερική στις αρχές του αιώνα, από ορισμένα καταστήματα και εταιρίες πετρελαιοειδών. Στην δεκαετία του 50 εμφανίστηκαν οι κάρτες διευκόλυνσης DINER'S CLUB, AMERICAN EXPRESS κτλ. Η πρώτη πιστωτική κάρτα στον κόσμο εκδόθηκε το 1951 από την Franklin National Bank. Οι πιστωτικές κάρτες, όμως, δεν αναπτύχθηκαν και διαδόθηκαν ευρέως πριν από τα τέλη της δεκαετίας του 60. Στην Ευρώπη, οι κάρτες έφτασαν μετά την Αμερική. Η diner's club εμφανίστηκε στην Αγγλία για πρώτη φορά το 1953, ενώ η κάρτα American Express έφτασε στην δυτική Ευρώπη το 1963. Η πρώτη Ευρωπαϊκή πιστωτική κάρτα εκδόθηκε από την Barclay's Bank η οποία, σε συμφωνία με την Bank America Card, εισήγαγε στην αγορά, το 1966, την ομώνυμη κάρτα.

Η πρακτική διεκπεραίωσης συναλλαγών μέσω πιστωτικών καρτών αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α. επειδή οι Αμερικανοί αντιμετώπιζαν πρόβλημα στην εξαργύρωση των επιταγών τους από την μία τράπεζα στην άλλη, και από την μία πολιτεία στην άλλη γεγονός που τους ανάγκαζε να μεταφέρουν μετρητά μαζί τους και αυτό εγκυμονούσε πολλούς κινδύνους. Έτσι σε μία προσπάθεια να λυθεί αυτό το πρόβλημα τους δημιουργήθηκαν οι πιστωτικές κάρτες. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάτοχος της κάρτας δεν χρειαζόταν να μεταφέρει μετρητά μαζί του, αλλά παρουσίαζε την κάρτα του και απολάμβανε την τραπεζική εξυπηρέτηση.

2.1.2 Δάνεια προς Επιχειρήσεις

Κάθε επιχείρηση έχει αναπτυξιακά σχέδια, τα οποία επιδιώκει να υλοποιήσει προκειμένου να επεκταθεί και να εδραιώσει την παρουσία της στον οικονομικό τομέα δραστηριοποίησής της. Για να υλοποιήσει η επιχείρηση τα αναπτυξιακά αυτά σχέδια, χρειάζεται κεφάλαια, τα οποία μπορεί να αντλήσει με τους εξής τέσσερις εναλλακτικούς τρόπους:

1. **Παρακρατηθέντα κέρδη:** τα παρακρατηθέντα κέρδη (retained earnings)

αποτελούν την πηγή κεφαλαίων με το φθηνότερο κόστος για την εταιρία. Οι επενδυτές στερούνται τα μερίσματα που θα ελάμβαναν, με αντάλλαγμα τη συμμετοχή τους στα αυξημένα κέρδη της εταιρίας, στην περίπτωση κατά την οποία οι υπό των παρακρατηθέντων κερδών χρηματοδοτούμενες επενδύσεις αυτής αποβούν πετυχημένες.

2. **Έκδοση Εταιρικών Ομολόγων:** η έκδοση εταιρικών ομολόγων (corporate bonds) και ο τραπεζικός δανεισμός έχουν άμεσο αντίκτυπο στα οικονομικά αποτελέσματα της εταιρίας καθώς αυτή αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει τόκους, στη περίπτωση δε της έκδοσης ομολόγων πρέπει να επωμιστεί και τα έξοδα της έκδοσης τους, τα οποία δεν είναι πάντοτε αμελητέα. Από την άλλη, τα αυξημένα έξοδα από τους τόκους αντισταθμίζονται, εν μέρει, από τους μειωμένους φόρους.
3. **Έκδοση Νέων Μετοχών:** η έκδοση μετοχών δεν συνεπάγεται πρόσθετα οικονομικά βάρη για την εταιρία, εκτός από τα έξοδα έκδοσης, τα οποία όμως επωμίζονται οι επενδυτές οι οποίοι καλούνται, να συμμετάσχουν στην αύξηση. Υπάρχει όμως ο κίνδυνος οι επενδυτές, να διαφωνούν με την αύξηση κεφαλαίου οπότε η εταιρία δεν θα είναι σε θέση να συγκεντρώσει τα κεφάλαια που επιθυμεί.
4. **Τραπεζικός Δανεισμός**

Είναι χρήσιμο να γνωρίζουμε το μέγεθος της χρηματοοικονομικής εξάρτησης μιας εταιρίας, δηλαδή την συμβολή του τραπεζικού δανεισμού στην κεφαλαιακή διάρθρωση της εταιρίας, για τους ακόλουθους λόγους:

- *Φορολογική Εκπτώση:* η χρήση των δανειακών κεφαλαίων μειώνει την φορολογική επιβάρυνση μιας εταιρίας διότι τα χρηματοοικονομικά έξοδα (οι πληρωμές δηλαδή για την χρήση αυτών των κεφαλαίων) αφαιρούνται από το φορολογητέο εισόδημα της εταιρίας.. Επίσης, η χρηματοδότηση δια δανειακών κεφαλαίων είναι φθηνότερη της αντίστοιχης δια ιδίων κεφαλαίων, καθώς οι δανειστές απαιτούν μικρότερη απόδοση στα κεφάλαια τους από ότι οι κοινοί μέτοχοι μιας εταιρίας.
- *Φθηνή Χρηματοδότηση:* τα δανειακά κεφάλαια αποτελούν εύκολη και κυρίως πηγή χρηματοδότησης για τη διενέργεια επενδύσεων, σε αντίθεση με τη χρηματοδότηση εξ' ιδίων κεφαλαίων στην οποία οι μέτοχοι θα πρέπει να συνεισφέρουν σε μετρητά
- *Πιθανότητα Αθέτησης Πληρωμών:* η μεγάλη παρουσία δανειακών κεφαλαίων στο χρηματοδοτικό σχήμα μιας εταιρίας αυξάνει την πιθανότητα αθέτησης των

οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από προηγούμενες δανειοληπτικές δραστηριότητες, και ως εκ τούτου θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της εταιρίας

Τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις κατά κλάδο δραστηριότητας περιλαμβάνουν τα δάνεια προς τη γεωργία, τη βιομηχανία, το εμπόριο, τον τουρισμό, τη ναυτιλία και τους υπόλοιπους κλάδους

Στην Ελλάδα, ο τομέας των επιχειρηματικών δανείων, ο οποίος περιλαμβάνει τα δάνεια προς μικρομεσαίες αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις, αναπτύσσεται με μικρότερο ρυθμό σε σύγκριση με εκείνο που παρατηρείται στην στεγαστική πίστη και στην λιανική τραπεζική (Γεωργιάδης, 2005). Επίσης, ο τομέας των επιχειρηματικών δανείων καίτοι αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων, ωστόσο χαρακτηρίζεται από μικρότερα χαμηλότερα περιθώρια κέρδους (Γεωργιάδης, 2005).

2.2 ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ

Η βασική διαφορά μεταξύ των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων έγκειται στο διαφορετικό χρονικό διάστημα μέχρι την εκπλήρωσή τους (maturity) ή στον τρόπο χρήσεώς τους.

2.2.1 Βραχυπρόθεσμα Δάνεια

Τα **βραχυπρόθεσμα δάνεια** χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις προκειμένου να καλυφθούν καθημερινές συναλλαγές. Επί παραδείγματι, τα δάνεια για κεφάλαιο κίνησης (working capital) αποτελούν την κυριότερη κατηγορία βραχυπρόθεσμων δανείων.

Συνήθως τα δάνεια αυτής της μορφής δημιουργούνται ως **ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί**, οι οποίοι αφορούν σε μια σύμβαση βάσει της οποίας οι αντισυμβαλλόμενοι προβλέπουν να έχουν μεταξύ τους μια σειρά συναλλαγών, συμφωνούν οι επιμέρους απαιτήσεις και υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις εκατέρωθεν συναλλαγές να χάνουν την ατομικότητά τους και εκείνο που θα αποτελεί την τελική απαίτηση του ενός και την υποχρέωση του άλλου, θα είναι το κατάλοιπο που θα προκύπτει ύστερα από την εκκαθάριση του λογαριασμού, σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Σύμφωνα λοιπόν με τον μηχανισμό των ανοικτών αλληλόχρεων λογαριασμών η πιστούχος επιχείρηση έχει στη διάθεσή της από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μια «πιστωτική γραμμή» (credit line) ή ένα «πιστωτικό όριο» (credit limit) από το οποίο δύναται να αντλήσει ρευστότητα για τη χρηματοδότηση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού της. Συνήθως, ως εξασφάλιση έναντι αυτών των υποχρεώσεων της πιστούχου επιχείρησης προσφέρονται στην τράπεζα απαιτήσεις της πιστούχου επιχείρησης κατά πελατών, όπως είναι οι επιταγές προς είσπραξη και γραμμάτια εισπρακτέα. Συνεπώς, η πίστωση ενός ανοιχτού αλληλόχρεου λογαριασμού προσδιορίζεται από το αποδοθέν «πιστωτικό όριο» και από το εκάστοτε χρησιμοποιηθέν και οφειλόμενο στην Τράπεζα μέρος αυτού.

2.2.2 Βραχυπρόθεσμα Δάνεια- Πιστωτικές Κάρτες

Οι πιστωτικές κάρτες αποτελούν ένα είδος βραχυπρόθεσμου δανεισμού. Η ιστορία των καρτών ξεκίνησε στην Αμερική στις αρχές του αιώνα, από ορισμένα καταστήματα και εταιρίες πετρελαιοειδών. Στην δεκαετία του 50 εμφανίστηκαν οι κάρτες διευκόλυνσης DINER'S CLUB, AMERICAN EXPRESS κτλ. Η πρώτη πιστωτική κάρτα στον κόσμο εκδόθηκε το 1951 από την Franklin National Bank. Οι πιστωτικές κάρτες, όμως, δεν αναπτύχθηκαν και διαδόθηκαν ευρέως πριν από τα τέλη της δεκαετίας του 60. Στην Ευρώπη, οι κάρτες έφτασαν μετά την Αμερική. Η diner's club εμφανίστηκε στην Αγγλία για πρώτη φορά το 1953, ενώ η κάρτα American Express έφτασε στην δυτική Ευρώπη το 1963. Η πρώτη Ευρωπαϊκή πιστωτική κάρτα εκδόθηκε από την Barclay's Bank η οποία, σε συμφωνία με την Bank America Card, εισήγαγε στην αγορά, το 1966, την ομώνυμη κάρτα.

Ο θεσμός των πιστωτικών καρτών αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α. επειδή οι Αμερικανοί αντιμετώπιζαν πρόβλημα στην εξαγύρωση των επιταγών τους από την μία τράπεζα στην άλλη, και από την μία πολιτεία στην άλλη γεγονός που τους ανάγκαζε να μεταφέρουν μετρητά μαζί τους και αυτό εγκυμονούσε πολλούς κίνδυνους. Έτσι σε μία προσπάθεια να λυθεί το πρόβλημα τους, δημιούργησαν τις πιστωτικές κάρτες. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάτοχος της κάρτας δεν χρειαζόταν να μεταφέρει μετρητά μαζί του, αλλά παρουσίαζε την κάρτα του και απολάμβανε την τραπεζική εξυπηρέτηση.

Το ίδιο πρόβλημα, όμως, παρουσιαζόταν και στα ταξίδια προς την Ευρώπη μια και δεν υπήρχε τρόπος, η τράπεζα στην Ευρώπη να παίρνει τα χρήματα της από την Αμερική. Έτσι, δημιουργήθηκε ένας διεθνής οργανισμός που αγοράζοντας τα δικαιώματα από την Bank of America έγινε πλέον αυτός υπεύθυνος για την έκδοση των καρτών. Από τότε όλες οι τράπεζες που εκδίδουν κάρτες πρέπει να είναι μέλη αυτού του οργανισμού. Το όνομα του, VISA προέρχεται από την VISA που χρησιμοποιείται από ορισμένες χώρες στα διαβατήρια.

Το κύκλωμα των πιστωτικών καρτών αποτελείται από τρία μέρη. Πρώτον, υπάρχει ο κάτοχος της κάρτας, ο οποίος χρησιμοποιεί την κάρτα για τις διάφορες συναλλαγές του. Δεύτερον, υπάρχει η τράπεζα, η οποία πιστώνει τον κάτοχο της με ένα συγκεκριμένο ποσό. Τρίτον, ο έμπορος, ο οποίος προμηθεύει τα προϊόντα στον κάτοχο της κάρτας και πληρώνει κάποια προμήθεια στην τράπεζα ανάλογα με το είδος των προϊόντων που διακινούνται με την πιστωτική κάρτα.

Το ποσό των συναλλαγών που γίνονται από τον κάτοχο μίας τέτοιας κάρτας θα πρέπει να αναπληρωθεί στην τράπεζα που την εκδίδει είτε ολόκληρο μέσα σε διάστημα

30 ως 45 ημερών, είτε σε έντοκες μηνιαίες δόσεις και εδώ βρίσκεται το κύριο πλεονέκτημα των πιστωτικών καρτών. Η έκδοση τέτοιων καρτών δεν προϋποθέτει ύπαρξη λογαριασμού του κατόχου στην τράπεζα έκδοσης της κάρτας.

2.2.3 Τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια

Στα μακροπρόθεσμα δάνεια έχουμε την δημιουργία μιας σύμβαση των δανείων τακτής λήξεως, η οποία δεν προϋποθέτει την ύπαρξη συναλλαγών μεταξύ τράπεζας και πελάτη, δηλαδή δεν υπάρχει η συνεχής μεταβολή του υπολοίπου και θέμα εκκαθάρισης των συναλλαγών. Αντιθέτως σε αυτά τα δάνεια έχουμε από πλευράς τράπεζας άμεση και καθαρή μεταφορά πίστωσης στον πελάτη, με υποχρέωση του τελευταίου να επιστρέψει το ποσό του δανείου έντοκα και στον χρόνο που έχει συμφωνηθεί.

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες αποπληρωμής αυτών των δανείων: (α) τα τοκοχρεωλυτικά δάνεια, και (β) τα χρεωλυτικά δάνεια.

Στα **τοκοχρεωλυτικά δάνεια**, το ποσό του δανείου χορηγείται εφάπαξ και εξοφλείται με δόσεις τακτής λήξης οι οποίες περιέχουν τους τόκους της περιόδου και ένα μέρος του κεφαλαίου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων δανείων είναι τα στεγαστικά και τα καταναλωτικά δάνεια.

Στα **χρεωλυτικά δάνεια** η εξόφληση του κεφαλαίου γίνεται με δόσεις τακτής λήξης σε προκαθορισμένες περιόδους (για παράδειγμα σε ένα τρίμηνο). Στη λήξη του περιόδου γίνεται εκτοκισμός του συνολικού ανεξόφλητου κεφαλαίου ακριβώς όπως και στα δάνεια ανοικτού τρεχούμενου λογαριασμού, και το σύνολο των τόκων της περιόδου και της δόσης του κεφαλαίου είναι το ποσό της συνολικής δόσης της περιόδου.

2.3 Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

Σε αυτή την ενότητα θα αναφερθούμε στον τρόπο υπολογισμού της απόδοσης από την χορήγηση ενός απλού ή τοκοχρεωλυτικού δανείου. Γενικότερα, το συνολικό κόστος δανεισμού (και συνεπώς η απόδοση αυτού) για ένα δανειολήπτη αναλύεται στα ακόλουθα στοιχεία: α) τα γενικά έξοδα, β) το επιτόκιο αναφοράς, γ) στο περιθώριο (spread) της τράπεζας, και δ) στην εισφορά του νόμου 128/75.

Το περιθώριο της τράπεζας αφορά στο κέρδος της από τη χορήγηση του δανείου και μπορεί να κυμανθεί από 2% έως 8%, ανάλογα με τα κριτήρια που ορίζει η πολιτική της τράπεζας (φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα πελάτη, εξασφαλίσεις, κλάδος δραστηριότητας της εταιρείας κλπ.). Η Εισφορά του νόμου 128/75 είναι μία εισφορά, η οποία εισπράττεται από τις τράπεζες για κάθε χορήγηση δανείου και στην συνέχεια αποδίδεται στο Δημόσιο. Το ποσοστό της εισφοράς σήμερα ανέρχεται σε 0,6% επί του χρεωστικού υπολοίπου του δανείου για όλα τα δάνεια, πλην των στεγαστικών όπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι 0,12%.

2.3.1 Τα Γενικά Έξοδα του Δανείου

Στην κατηγορία των γενικών εξόδων περιλαμβάνονται τα πάσης φύσεως έξοδα, δαπάνες, προμήθειες κλπ. που ενδεχομένως να χρεώσει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για το άνοιγμα του φακέλου, ή τον νομικό και τεχνικό έλεγχο (σε περίπτωση εμπράγματων ασφαλειών) κλπ. Τα έξοδα αυτά καθορίζονται από την εκάστοτε πολιτική της κάθε τράπεζας και διαφοροποιούνται τόσο ανά τράπεζα όσο και ανά πελάτη (πχ πελάτης που έχει μακροχρόνια σχέση με μία τράπεζα ενδεχομένως να απολάβει καλύτερης τιμολόγησης στο θέμα των εξόδων, από ότι ένας νέος πελάτης).

2.3.2 Το Επιτόκιο Αναφοράς

Το επιτόκιο αναφοράς αφορά στο κυμαινόμενο επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται το τελικό επιτόκιο του δανείου. Το επιτόκιο αναφοράς διακρίνεται σε τρεις κυρίως τύπους: α) στο Βασικό Επιτόκιο Χορηγήσεων ή Πιστοδοτήσεων, β) στο διατραπεζικό επιτόκιο Euribor ή Libor για δάνεια σε ευρώ και ξένα νομίσματα αντίστοιχα, και γ) στα λοιπά επιτόκια που διαμορφώνονται από τις τράπεζες ανάλογα με τη ρευστότητά τους και με την κάθε περίπτωση του πελάτη όπως π.χ. προνομιακό επιτόκιο χορηγήσεων για πελάτες που παρέχουν υψηλής ποιότητας εξασφαλίσεις, επιτόκιο διατραπεζικής για δάνεια κ.ο.κ.

Το Βασικό Επιτόκιο Χορηγήσεων (B.E.X.) αποτελεί ένα από τα επιτόκια βάσει των οποίων μία τράπεζα δανειοδοτεί, προσδιορίζεται δε από την τελευταία και ανακοινώνεται συνήθως

μέσω του Τύπου. Το BEX, ανάλογα με την τράπεζα, μπορεί να μην είναι ένα και μοναδικό αλλά να διαφοροποιείται σε επιμέρους επιτόκια αν πρόκειται για δάνεια για κεφάλαιο κίνησης, για αγορά επαγγελματικής στέγης ή εξοπλισμού. Διαμορφώνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες (επιτόκια Ευρωπαϊκής Ένωσης, πληθωρισμός, κλπ.) καθώς και την πολιτική της κάθε τράπεζα (επιθετική ή επιλεκτική). Το BEX αναπροσαρμόζεται όταν αξιολογηθεί από την Τράπεζα ότι έχουν μεταβληθεί οι συνθήκες που το προσδιορίζουν (π.χ. παρεμβατικό επιτόκιο

Το **Euribor** (Euro Interbank Offer Rate) είναι το επιτόκιο αναφοράς του Ευρώ, το οποίο προσδιορίζεται από μια ομάδα τραπεζών, κυρίως ευρωπαϊκών, σε καθημερινή βάση στις 12:00 ώρα Ελλάδος και αφορά το επιτόκιο με το οποίο η μία τράπεζα είναι διατεθειμένη να δανείσει μία άλλη. Το Euribor προκύπτει ως ο μέσος όρος από τις διάφορες τιμές που προσφέρουν οι συμμετέχουσες στο πάνελ τράπεζες και δεν είναι έχει μόνο μία τιμή αλλά δεκαπέντε, ανάλογα με τη διάρκεια: 1 εβδομάδα, 2 εβδομάδες, 3 εβδομάδες και από 1 έως 12 μήνες. Έτσι στην περίπτωση που η περίοδος εκτοκισμού ενός δανείου, δηλαδή το χρονικό διάστημα βάσει του οποίου υπολογίζονται οι τόκοι του δανείου, ορίζεται σε τρεις μήνες και ως επιτόκιο βάσης το Euribor, τότε ως τιμή του επιτοκίου βάσης για τον προσδιορισμό του επιτοκίου, θα ληφθεί το Euribor 3 μηνών. Σημειώνεται ότι εκτός από τις παραπάνω χρονικές περιόδους (από 1 εβδομάδα έως 12 μήνες), υπάρχει και το EONIA (Euro OverNight Interbank Average), δηλαδή το επιτόκιο βάσει του οποίου μία τράπεζα δανείζει στη διατραπεζική αγορά, μία άλλη τράπεζα για μία ημέρα

Απόδοση Απλού Δανείου

Ξεκινάμε εξετάζοντας ένα δάνειο απλού τόκου (simple interest loan), ετήσιας διάρκειας, ύψους P , ως υποθέσουμε €1.000, με ονομαστικό ετήσιο επιτόκιο i , 6%. Ο απλός τόκος, I , που απορρέει από αυτού του είδους τη δανειακή σύμβαση είναι €60 (=€1.000×6%×1)

$$I = Pit \qquad 2.1$$

όπου

t : η διάρκεια του δανείου

Ο δανειστής δηλαδή εισπράττει με την έγκριση του δανείου €1.000. και επιστρέφει στη λήξη του το αρχικό κεφάλαιο των €1.000 συν τους τόκους των €60. Άρα το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, r , ή η απόδοση, του απλού δανείου είναι:

$$r = \frac{P + Pit}{P} - 1 = \frac{P(1+it)}{P} - 1 = it \quad 2.2$$

Στο αρχικό παράδειγμα επειδή $t = 1$ ισχύει ότι $r = i$, δηλαδή η απόδοση του δανείου ισούται με το ετήσιο ονομαστικό επιτόκιο. Σε περίπτωση κατά την οποία όμως η διάρκεια του δανείου είναι μικρότερη του έτους, επί παραδείγματι για d ημέρες ή για m μήνες, η απόδοση του δανείου κατά τη διάρκεια των d ημερών είναι

$$r_d = i \frac{d}{365} \quad 2.3$$

Στην περίπτωση των m μηνών η απόδοση θα είναι

$$r_m = i \frac{m}{12} \quad 2.4$$

Προκειμένου να ετησιοποιήσουμε τα παραπάνω χρησιμοποιούμε τις ακόλουθες εξισώσεις:

$$r = (1 + r_d)^{\frac{365}{d}} - 1 \quad 2.5$$

και

$$r = (1 + r_m)^{\frac{12}{m}} - 1 \quad 2.6$$

Έτσι για παράδειγμα, εάν το δάνειο είχε συναφθεί για 40 ημέρες τότε το κόστος δανεισμού για αυτό το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα θα ήταν

$$r_d = i \frac{d}{365} = 0,06 \frac{40}{365} = 0,0065$$

ενώ το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο

$$\begin{aligned} r &= (1 + r_d)^{\frac{365}{40}} - 1 = \\ &= (1 + 0,0066)^{\frac{365}{40}} - 1 = 0,0616 \end{aligned}$$

Στην περίπτωση δανείου **προεξοφλητικού τόκου** (discount interest loan), η τράπεζα αφαιρεί τους τόκους προκαταβολικά, ήτοι **προεξοφλεί** το δάνειο, και ως εκ τούτου ο δανειστής εισπράττει ένα ποσό μικρότερο από την ονομαστική αξία του δανείου, δηλαδή:

$$\text{Εισροές} = P - I \quad 2.7$$

εάν $t = 1$, τότε το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο προεξοφλητικού τόκου είναι

$$r = \frac{\text{Τοκοί}}{\text{Εισροές}} = \frac{I}{P - I} \quad 2.8$$

Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι το ετήσιο προεξοφλητικό επιτόκιο είναι $i = 6\%$ για ένα δάνειο ύψους $P = €1.000$, ο δανειστής αποκτά τη χρήση μόνο €940. ($=€1.000 - 0,06 \times €1.000$), συνεπώς το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο είναι:

$$r = \frac{\text{Τοκοί}}{\text{Εισροές}} = \frac{60}{940} = 0,0638$$

Εάν το προεξοφλητικό δάνειο συνάπτεται για μία περίοδο μικρότερη από ένα χρόνο, τότε το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο προεξοφλητικού τόκου υπολογίζεται με την ακόλουθη εξίσωση:

$$r = \frac{I}{(P - I)t} \quad 2.9$$

ή

$$r = (1 + r_d)^{\frac{365}{40}} - 1$$

$$r = (1 + r_m)^{\frac{12}{m}} - 1$$

όπου

r_d = το κόστος δανεισμού για τις d ημέρες

r_m = το κόστος δανεισμού για τους m ημέρες

Απόδοση Τοκοχρεωλυτικού Δανείου

Προκειμένου να αναλύσουμε την απόδοση ενός τοκοχρεωλυτικού δανείου χρησιμοποιούμε την έννοια της **ράντας**, η οποία αφορά σε μια ακολουθία ισόποσων εισροών ή εκροών διενεργούμενες ίσες απέχουσες μεταξύ τους χρονικές στιγμές (annuity). Αυτές οι ισόποσες εκροές ή εισροές ονομάζονται **όροι της ράντας**. Η παρούσα αξία μιας **ράντας** δίδεται από τον παρακάτω τύπο (Zitarelli and Coughlin, 1989: 230)

$$P = R \frac{1 - (1 + i_p)^{-n}}{i_p} \quad 2.10$$

όπου

P : η παρούσα αξία όλων των πληρωμών

R : οι σταθερές χρηματοροές (πληρωμές)

i_p : το περιοδικό επιτόκιο, το οποίο ορίζεται ως $i_p = i/k$

i : το ετήσιο ονομαστικό επιτόκιο

k : ο αριθμός των ανατοκισμών ανά έτος

t : η διάρκεια του δανείου

$n = kt$

Στη περίπτωση των δανειακών συμβάσεων είναι γνωστή η παρούσα αξία της ράντας (δηλαδή το ύψος του δανείου) και επομένως ζητείται να υπολογιστεί ο όρος της ράντας (ύψος της τοκοχρεολυτικής δόσης). Έτσι λύνοντας της παραπάνω εξίσωση ως προς τον όρο της ράντας, R , λαμβάνουμε

$$R = P \frac{i_p}{1 - (1 + i_p)^{-n}} \quad 2.11$$

2.4 ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Αρκετές φορές η εξυπηρέτηση των ληξιπρόθεσμων δανειακών υποχρεώσεων των δανειοληπτών ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος μπορεί να μη λαμβάνει χώρα εγκαίρως. Αυτή η αδυναμία του πιστούχου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις έναντι της τράπεζας οφείλεται είτε στην επιδείνωση της χρηματοοικονομικής του θέσης, είτε σε μια (απροσδόκητη) μεταβολή των αναμενόμενων ταμειακών εισροών του, μέρος των οποίων θα διατίθετο για την εξυπηρέτηση του δανείου.

Στην ως άνω περίπτωση, έχουμε την μετάπτωση ενός «εξυπηρετούμενου δανείου» (performing loan) στην κατηγορία των «μη εξυπηρετούμενων δανείων» (non-performing loans), και ως εκ τούτου το σύστημα πιστοδοτήσεων του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος οφείλει να προβλέπει σειρά διαδικασιών και ενεργειών για την κατοχύρωση των συμφερόντων της και τη ρευστοποίηση των απαιτήσεών της.

Μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι τα δάνεια που εμφανίζουν προβλήματα στην εξυπηρέτησή τους. Δηλαδή αυτά τα δάνεια εμφανίζουν καθυστέρηση (υπερημερία) από μέρους του πελάτη στην εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών του, ως ληξιπρόθεσμη δε θεωρείται και η καθυστέρηση εξόφλησης ακόμη και για μία ημέρα. Εάν η υπερημερία του πελάτη δεν οφείλεται σε προσωρινή αδυναμία, από απλή μετάθεση των αναμενόμενων ταμειακών εισροών της επιχείρησής του ή του οικογενειακού του προϋπολογισμού, αλλά οφείλεται σε επιδείνωση της χρηματοοικονομικής του θέσης, ή σε άλλους σοβαρούς λόγους, οι αρμόδιες υπηρεσίες της τράπεζας, στην προσπάθειά τους να κατοχυρώσουν τα συμφέροντά της, είναι ενδεχόμενο να επιδιώξουν ρευστοποίηση της απαίτησης, προβαίνοντας σε καταγγελία της σύμβασης.

Με την καταγγελία της σύμβασης, το δάνειο θεωρείται, στο σύνολό του, ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, κλείνει ο σχετικός λογαριασμός και το όλο ζήτημα παίρνει τη δικαστική οδό για επίλυση ενώ παράλληλα καταβάλλεται προσπάθεια για εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης με μη δικαστικά μέσα.

Επισφαλής χαρακτηρίζεται κάθε χορήγηση, είτε έχει προηγουμένως χαρακτηριστεί ως καθυστερημένη είτε όχι, για την οποία υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι δεν θα εισπραχθεί ολικά ή μερικά.

Εάν η επισφαλής απαίτηση κριθεί οριστικά ως ανεπίδεκτη είσπραξης πρέπει να αποσβένεται.

Η απόσβεση ενεργείται σε βάρος της πρόβλεψης που έχει σχηματισθεί ή σε βάρος των αποτελεσμάτων, εφόσον η πρόβλεψη είναι ανεπαρκής. Οι τράπεζες, λόγω της ύπαρξης υψηλής πιθανότητας να υποστεί δυσμενείς συνέπειες από τον διατρέχοντα τις χορηγήσεις αυτών πιστωτικό κίνδυνο, είναι υποχρεωμένες να διενεργούν «**προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις**», δηλαδή να διακρατούν ορισμένα ποσά κατά το κλείσιμο του ισολογισμού τους και σε βάρος του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως

Το μέγεθος αυτών των προβλέψεων, που προσδιορίζεται με βάση το μέγεθος και τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου των χορηγήσεων των τραπεζών, αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής κατά την εξέταση και αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής ισορροπίας και επάρκειας κεφαλαίων αυτών.

Συνεπώς, πρόβλεψη είναι η κράτηση ορισμένου ποσού που γίνεται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της τράπεζας, σε βάρος του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως. Ένα μέσο το οποίο χρησιμοποιούν ιδιαίτερα οι τράπεζες για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, το οποίο εκτιμάται ιδιαίτερα από τους αναλυτές και επενδυτές σε μετοχές του τραπεζικού τομέα, είναι το ποσό των σχηματιζόμενων προβλέψεων και το ποσοστό που αντιπροσωπεύουν οι προβλέψεις αυτές στο σύνολο των χορηγήσεων.

2.3.1 Υποδείγματα Credit Scoring

Αρκετές τράπεζες προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν την δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων κάνουν χρήση των υποδειγμάτων Credit Scoring. Τα **υποδείγματα Credit Scoring** διακρίνονται σε Application και Behavioral Scoring. Το Application Scoring εφαρμόζεται κατά την αίτηση ενώ το Behavioral χρησιμοποιείται σε ήδη υφιστάμενους πελάτες. Ο ρόλος της χρήσης των συγκεκριμένων μοντέλων είναι διττός: αφ' ενός μεν επισπεύδει τις διαδικασίες έγκρισης ενός δανείου, αφ' ετέρου δε διαχειρίζεται τον πιστωτικό κίνδυνο. Συνεπώς, με τη χρήση αυτών των υποδειγμάτων περιορίζεται η υποκειμενικότητα κατά την διαδικασία έγκρισης ή απόρριψης μιας αίτησης δανείου.

Application Scoring

Τα υποδείγματα του **Application Scoring** εφαρμόζονται κατά την αίτηση του πελάτη και προβαίνουν στην ανάλυση κυρίως δημογραφικών χαρακτηριστικών στο βαθμό που αυτά να καθορίζουν την μελλοντική πιστωτική συμπεριφορά των δανειοληπτών της. Προκειμένου να καταστεί κάτι τέτοιο εφικτό, λαμβάνει χώρα ανάλυση της συμπεριφοράς (πιστωτικής πορείας) των χορηγηθέντων δανείων της Τράπεζας βάσει των στοιχείων και αρχείων που ήδη υπάρχουν, και εν συνεχεία από την ανάλυση αυτή εντοπίζονται τα χαρακτηριστικά των δανειοληπτών

που είναι χρήσιμα για να προβλεφθεί η μελλοντική πορεία ενός δανείου.

Ο συνδυασμός των διαφόρων χαρακτηριστικών επιτρέπει την πρόβλεψη αναφορικά με το κατά πόσο ένας δανειολήπτης με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά θα είναι ενήμερος στο δάνειό του ή όχι. Το κάθε χαρακτηριστικό που έχει εντοπισθεί και ενσωματωθεί στη “scorecard” έχει διαφορετικό βαθμό βαρύτητας. Το σύνολο της βαθμολογίας είναι το “score” της εκάστοτε αίτησης. Η “scorecard” παίρνει τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες από τα στοιχεία της αίτησης του δανείου. Λανθασμένα στοιχεία στην αίτηση σημαίνουν λανθασμένη αξιολόγηση, σωστά στοιχεία στην αίτηση σημαίνουν σωστή αξιολόγηση, σωστό “score”, με μεγαλύτερη πιθανότητα ομαλής πορείας του δανείου και συνεπώς λιγότερες καθυστερήσεις.

Έχει επομένως μεγάλη σημασία για ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (αλλά και για τον δανειολήπτη) η πλήρης, ειλικρινής και σωστή συμπλήρωση της αίτησης δανείου, με πραγματικά στοιχεία, καθώς ένα μεγαλύτερο “score” υποδηλώνει μικρότερο αναμενόμενο πιστωτικό κίνδυνο (credit risk), ενώ ένα μικρότερο “score” μεγαλύτερο.

Θεωρητικά, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να έχει θέσει ένα δείκτη “cutoff score”, έτσι ώστε κάθε αίτηση με score πάνω από το “cutoff” να εγκρίνεται, ενώ οι αιτήσεις με σκορ κάτω από το “cutoff” να απορρίπτονται. Το credit scoring μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτούσιο (δηλαδή εάν το score του πελάτη είναι πάνω από το cut off σημείο να εγκρίνεται, διαφορετικά να απορρίπτεται), ή μπορεί να δημιουργηθεί μία γκριζα περιοχή, δηλαδή ένα εύρος τιμών στο οποίο εάν βρίσκεται το score του πελάτη μπορεί να γίνει επανεξέταση της αίτησης του.

Το “cutoff score” καθορίζεται με βάση το ποσοστό πιστωτικού κινδύνου που η διοίκηση του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος θεωρεί αποδεκτό. Υπάρχουν περιπτώσεις που μπορεί να εφαρμοστεί Low Side Override ή High Side Override μετά από περαιτέρω ανάλυση ενός officer. Θα οριστεί ένα Overrides που η Τράπεζα είναι διατεθειμένη να δέχεται.

Behavioral Scoring

Το **Behavior Credit Scoring** είναι ένα υπόδειγμα, δια του οποίου προσπαθούμε να βρούμε κοινά σημεία μεταξύ των “προβληματικών” δανειοληπτών. Εξετάζει όλες τις μεταβλητές που είναι σχετικές με την αποτυχία χρησιμοποιώντας τεχνικές παλινδρόμησης και αναγνωρίζοντας ένα συγκεκριμένο σύνολο μεταβλητών που δείχνουν τις διαφορές ανάμεσα στις περιθωριακές εργασίες και την κυρίως μελέτη. Στη συνέχεια οι μεταβλητές αυτές βαθμολογούνται αφού εξεταστεί η βαρύτητα και η σημαντικότητα στο τελικό αποτέλεσμα χορήγησης.

Πολλές εταιρίες συνεχίζουν, ακόμα και σήμερα, να εφαρμόζουν λύσεις που προέρχονται από μοντέλα που εξετάζουν από το τέλος προς την αρχή τις περιπτώσεις που χρειάζεται να μελετηθούν. Σε τέτοια μοντέλα, back-end decision, βασίζεται η επιτυχία πολλών εταιρειών

μέχρι σήμερα. Σε πολλές επιχειρήσεις έως και το 90% του τζίρου τους προέρχεται από υφιστάμενους πελάτες, από τους οποίους μπορούμε με τις σύγχρονες τεχνικές του Behavior Scoring να εξάγουμε πολύτιμα συμπεράσματα ώστε να μην έχουμε απώλειες εσόδων και αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο όταν τα χρησιμοποιούμε σαν μοντέλο πιστωτικής αξιολόγησης.

Οι λύσεις του μοντέλου αυτού, τόσο στο ηλεκτρονικό εμπόριο όσο και στην ανάληψη πιστωτικών κινδύνων, έχει μειώσει το κόστος αξιολόγησης ανά συναλλαγή και διευκολύνει τη βελτιστοποίηση των πόρων της επιχείρησης και την είσπραξη των οφειλών από καθυστερημένες απαιτήσεις. Τα αποτελέσματα και ο βαθμός επίτευξης των στόχων του Behavior Based Scoring έχει εμπειρικά επαληθευτεί και επιβεβαιωθεί από την εφαρμογή του μοντέλου όσο και από την εξέλιξή του με νέες πιο προηγμένες στατιστικές τεχνικές.

3 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παραθέσουμε τα βασικότερα στοιχεία που παρουσιάζονται στην μελέτη της Kantor Capital (2006) αναφορικά με την κατάσταση του Ελληνικού Τραπεζικού κλάδου, κατά τις χρήσεις της περιόδου 2003-2005.

3.1 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

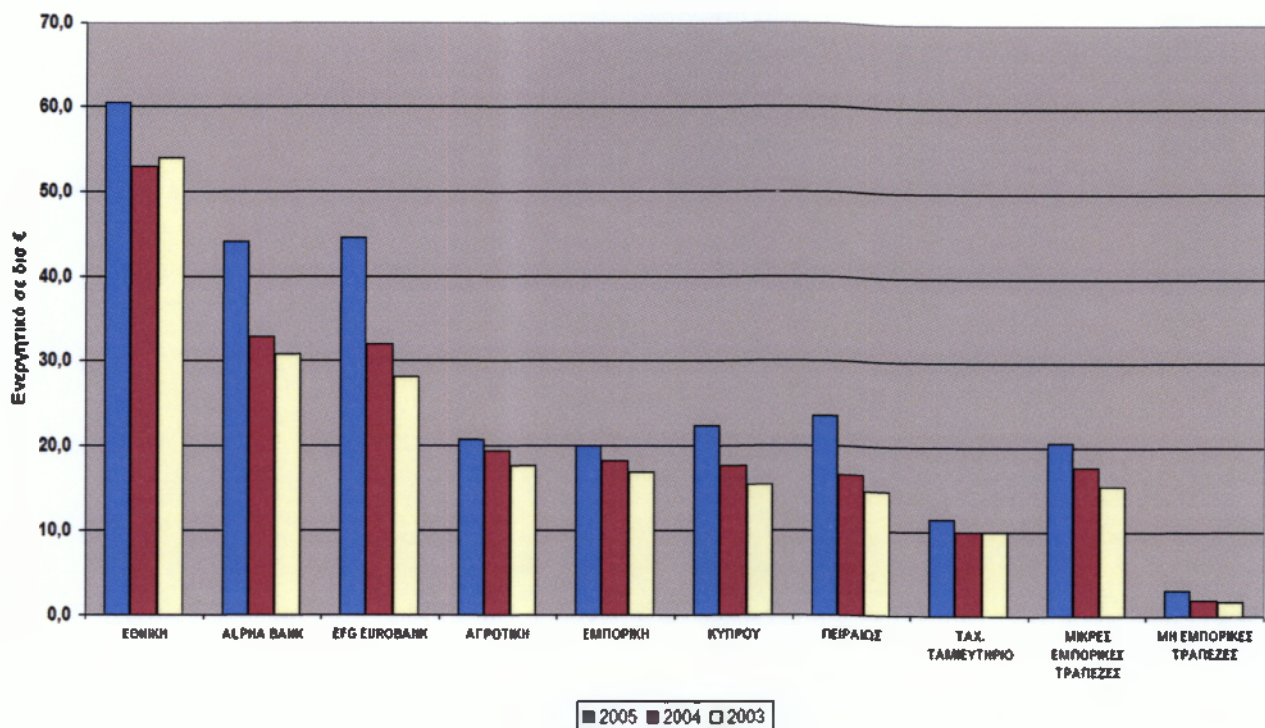
Το 2004, στη Ελλάδα ο τραπεζικός τομέας περιελάμβανε 62 ελληνικά και ξένα πιστωτικά ιδρύματα, συνεταιριστικές τράπεζες και ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς και απασχολούσε περίπου 60.000 εργαζομένους στα 3.400 υποκαταστήματα. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η αναλυτική παρουσίαση της διάρθρωσης του εγχωρίου χρηματοπιστωτικού συστήματος:

Πίνακας 3-1: Η Διάρθρωση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ					
	Αριθμός Τραπεζών		Αριθμός Υποκαταστημάτων		Προσωπικό	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	22	21	2.875	2.953	53.809	51.741
ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	20	23	205	223	4.851	5.133
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	15	16	80	87	681	781
ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	2	2	139	140	1.733	1.682
ΣΥΝΟΛΟ	59	62	3.300	3.403	61.074	59.337

Από τον παραπάνω πίνακα είναι σαφές ότι το 2004 οι τράπεζες είχαν βαρύνουσα σημασία στον ελληνικό χρηματοοικονομικό τομέα, καθώς σε αυτόν υπήρχαν μόνο 2 μη-τραπεζικοί οργανισμοί. Επίσης, βλέπουμε ότι το σύνολο των ελληνικών τραπεζών, 21 τον αριθμό, αποτελούσε μόνο το ένα τρίτο του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ωστόσο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρουσιάζει υψηλή συγκέντρωση, καθώς το 2006, οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες με βάση το ενεργητικό κατείχαν το 65% της αγοράς και οι οκτώ μεγαλύτερες το 91% της αγοράς (Σχήμα 3-1)

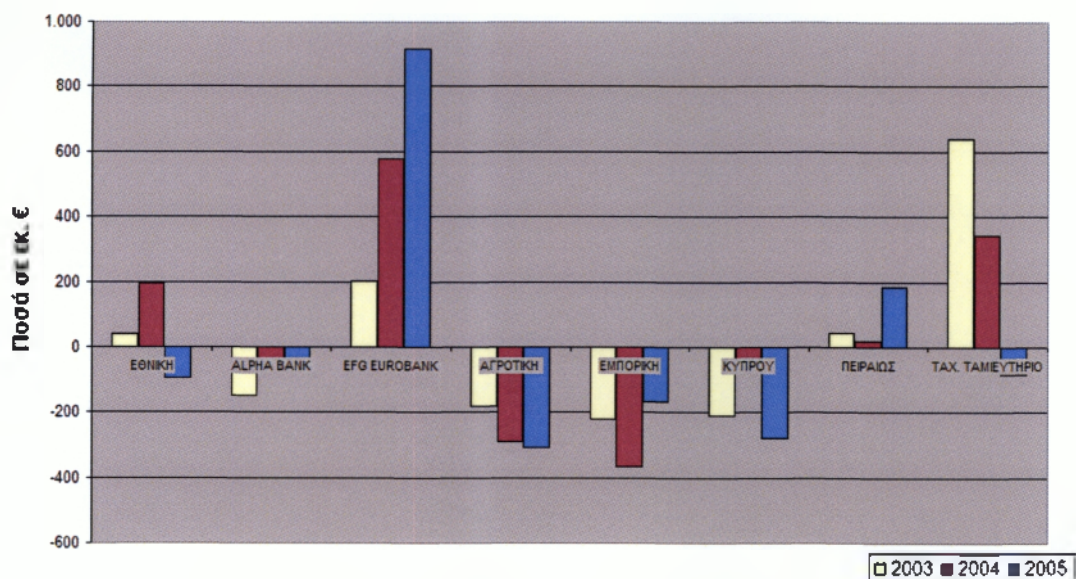

Σχήμα 3-1: Η Εξέλιξη του Ενεργητικού των Τραπεζών (2005-2006)

Πηγή: Kantor Capital (2006)

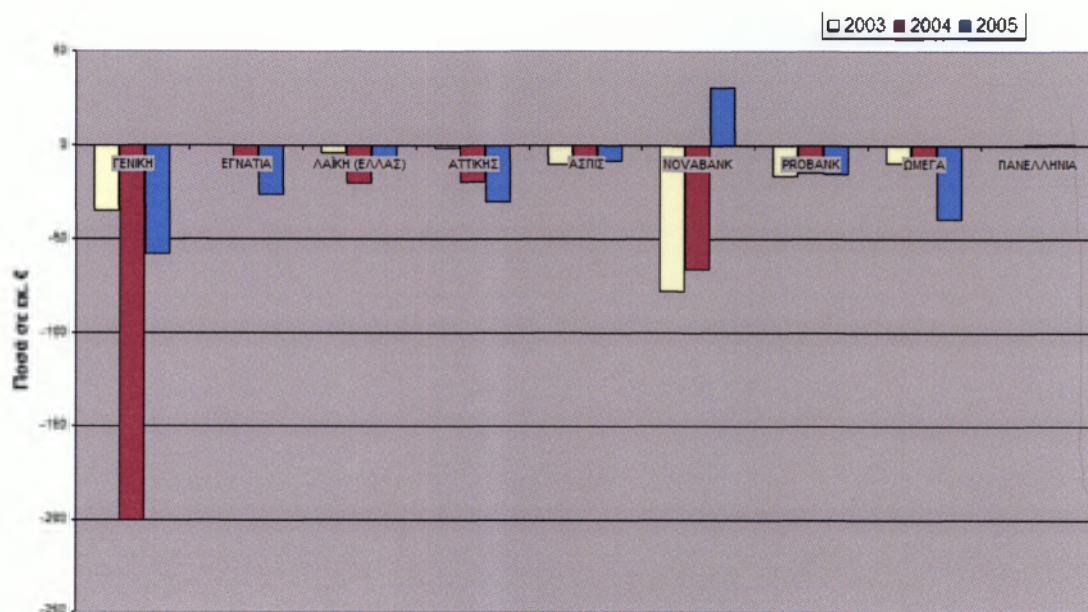
3.1.1 Προστιθέμενη Αξία

Η προστιθέμενη αξία των μεγάλων τραπεζών παρουσίασε σημαντική μείωση το 2005 κατά 39% (από €50 εκ το 2004 σε €30 εκ το 2005). Την μεγαλύτερη αύξηση σε προστιθέμενη αξία παρουσίασε η EFG Eurobank, της οποίας η χρηματοδότηση του κεφαλαίου αν και παραμένει υψηλή, τα λειτουργικά κέρδη παρουσίασαν μεγάλη αύξηση. Οι μικρές τράπεζες συνέχισαν να παρουσιάζουν αρνητική προστιθέμενη αξία.

Σχήμα 3-2: Προστιθέμενη Αξία για Μεγάλες Τράπεζες (2003-2005)

Πηγή: Kantor Capital (2006)

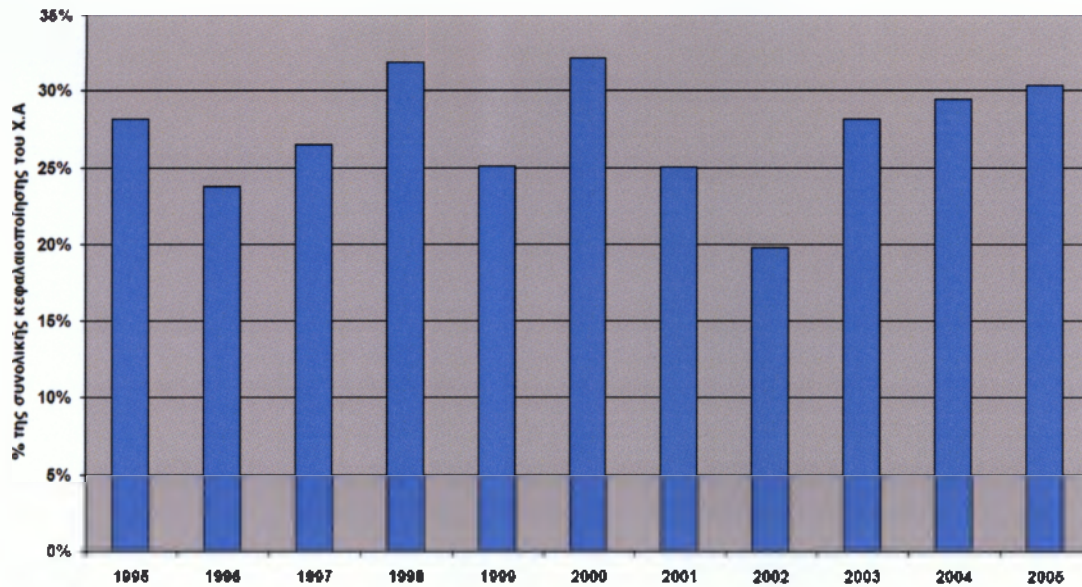

Σχήμα 3-3: Προστιθέμενη Αξία για Μικρές Τράπεζες (2003-2005)

Πηγή: Kantor Capital (2006)

3.1.2 Κεφαλαιοποίηση

Το 2005 η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών αντιπροσώπευσε το 37,3% ολόκληρης της αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών, ποσοστό που βρισκόταν στο 34,5% το 2004. Ο δείκτης τιμών των τραπεζών αυξήθηκε κατά 28,9% κινούμενος στα ίδια επίπεδα αύξησης με τον Γενικό Δείκτη

Σχήμα 3-4: Κεφαλαιοποίηση Τραπεζών ως Ποσοστό της Συνολικής Κεφαλαιοποίησης του Χ.Α. (1995-2005)

Πηγή: Kantor Capital (2006)

3.2 ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

3.2.1 Ο Κρατισμός στον Ελληνικό Τραπεζικό Κλάδο

Ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος δύναται να χαρακτηριστεί από τους πιο «κρατικούς» σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς στην ελληνική τραπεζική αγορά τα υπό κρατικό έλεγχο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ελέγχουν το 50% της κεφαλαιοποίησης των εισηγμένων τραπεζών (Λεωτσάκος, 2005). Το παραπάνω ποσοστό παρατηρείται στην Ελλάδα όταν (Λεωτσάκος, 2005):

- Στην Γερμανία και την Ισπανία μόνο το 20% των τραπεζών ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από το κράτος
- Στην Ολλανδία μόλις 10% των τραπεζών ελέγχεται από το κράτος.
- στην Ιρλανδία πλην του Ταμειευτηρίου το σύνολο των τραπεζών ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα.

Συνεπώς δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος παραμένει έντονα κρατικός και ως εκ τούτου η ιδιωτικοποίηση του μεγαλύτερου μέρους του κρίνεται άκρως επιβεβλημένη, προκειμένου να αποκτήσει νέα ώθηση η ιδιωτική πλευρά του τραπεζικού κλάδου. Κάτι τέτοιο θα συμβεί καθώς με τη σταδιακή απεμπλοκή του κράτους από τον τραπεζικό τομέα θα αρχίσουν να εκλείπουν και τα φαινόμενα **εκτοπισμού** (crowding-out), τα οποία, εν γένει, παρατηρούνται όποτε οι κρατικοί φορείς εμπλέκονται στην παραγωγική λειτουργία της οικονομία με αποτέλεσμα να εκτοπίζουν από αυτή τους ιδιωτικούς φορείς.

Συνεπώς, σήμερα είναι παραπάνω από επιτακτική η ανάγκη για ιδιωτικοποιήσεις στον τραπεζικό κλάδο. Ο ρόλος που παίζουν και θα παίξουν είναι καίριος στη διαμόρφωση και αναδιάρθρωση του τραπεζικού σκηνικού. Όμως και στο παρελθόν οι ιδιωτικοποιήσεις είχαν καθοριστική συμβολή στην ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού, αποτελεσματικού και ευέλικτου τραπεζικού συστήματος και στο μετασχηματισμό του όπως το γνωρίζουμε σήμερα.

Πολλές πρόσφατες εξελίξεις συνετέλεσαν στη δυναμική επαναφορά της συζήτησης για τις ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών. Για παράδειγμα, η διάθεση μετοχών της Αγροτικής τράπεζας στις 12/5/2006, μείωσε το ποσοστό που κατέχει το Δημόσιο (άμεση και έμμεση συμμετοχή) κατά

7,179% στο 77,312%, η εισαγωγή του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου στο ΧΑ στις 5/6/2006 είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της συμμετοχής του Δημοσίου κατά 34,84%, η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της έμμεσης συμμετοχής των ταμείων στο μετοχικό της κεφάλαιο (από 21,4% πριν την αύξηση στο 19% μετά την αύξηση), αλλά και η πώληση του ποσοστού του Δημοσίου³ στην Εμπορική (που ήταν 11,01%) με αποτέλεσμα να κατέχει πια η Credit Agricole το 71,96%, είναι σημαντικά γεγονότα που έχουν απασχολήσει και συνεχίζουν να απασχολούν την οικονομική επικαιρότητα. Ο τραπεζικός κλάδος μεταβάλλεται και κινητήριος μοχλός της αλλαγής αυτής είναι, τις περισσότερες φορές, η διάθεση του ποσοστού συμμετοχής του Δημοσίου και η μερική ή πλήρης ιδιωτικοποίηση τραπεζών. Το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων τραπεζών δεν έχει όμως ολοκληρωθεί, αφού περαιτέρω ιδιωτικοποιήσεις που αφορούν τον τραπεζικό κλάδο αναμένεται να επιχειρηθούν στο άμεσο μέλλον.

Οι εξελίξεις αυτές αναμένεται να επηρεάσουν τη μορφολογία του τραπεζικού συστήματος, ενώ θα έχουν και κάποια επίδραση στην αποτελεσματικότητα του τραπεζικού κλάδου. Με άλλα λόγια θα γίνουν οι τράπεζες πιο αποδοτικές μετά τη μείωση ή ακόμη και την πλήρη πώληση του ποσοστού συμμετοχής του Δημοσίου;

Η ευρωπαϊκή εμπειρία μας δείχνει ότι η επίδραση των ιδιωτικοποιήσεων υπήρξε ιδιαίτερα θετική για τις τράπεζες που υποβάλλονται στη αυτή διαδικασία, καθώς η κερδοφορία τους, η κεφαλαιακή τους επάρκεια, η ποιότητα των χαρτοφυλακίων τους βελτιώθηκε ενώ η αποδοτικότητά τους αυξήθηκε. Η διαπίστωση αυτή είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική όχι μόνο για τις τράπεζες που ιδιωτικοποιούνται αλλά και για τον τραπεζικό κλάδο γενικότερα, ο οποίος εξυγιαίνεται.

3.2.2 Η Τραπεζική Διείσδυση και τα Περιθώρια Ανάπτυξης

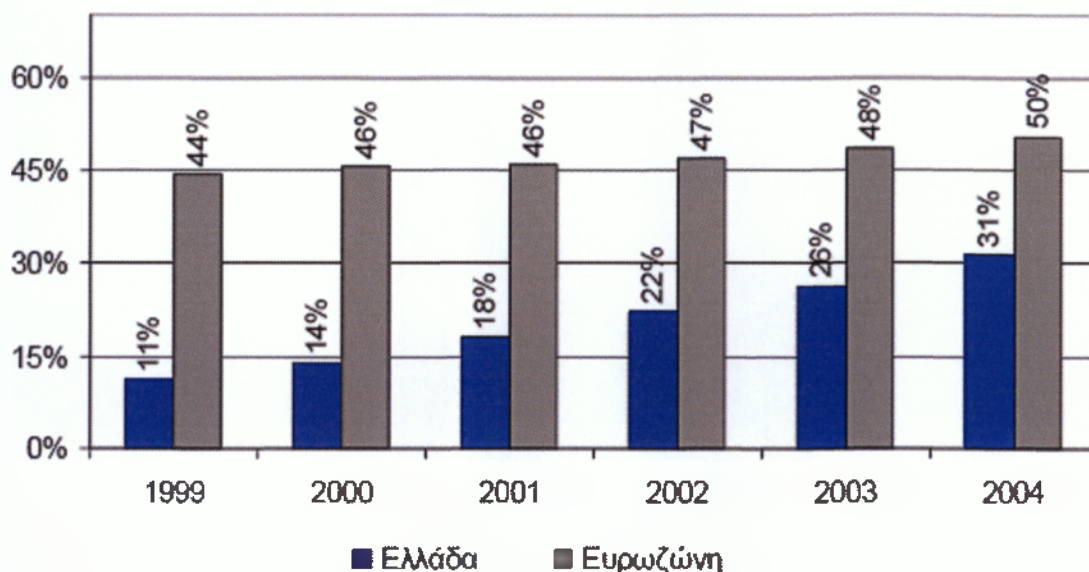
Παρά την περιρρέουσα φημολογία περί υπερχρεώσεως των ελληνικών νοικοκυριών στα τραπεζικά ιδρύματα, η *τραπεζική διείσδυση* στην Ελλάδα συγκρινόμενη με τους ευρωπαϊκούς όρους παραμένει σχετικά χαμηλή. Η **τραπεζική διείσδυση** δύναται να οριστεί ως το ποσοστό συγκεκριμένων στοιχείων του τραπεζικού ισολογισμού προς το ΑΕΠ. Βάσει αυτού του ορισμού για την τραπεζική διείσδυση, στον παρακάτω πίνακα διαπιστώνουμε την περιορισμένη παρουσία του χρηματοπιστωτικού κλάδου.

³ Η ΔΕΚΑ κατείχε ποσοστό συμμετοχής 11,01%, ο ΟΑΕΔ 5,43% και τα ταμεία 20,12% πριν την ιδιωτικοποίηση ενώ μετά την πώλησή της τράπεζας 3,53% ανήκει στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων και 5,12% στα ταμεία.

Πίνακας 3-2: Η Τραπεζική Διείσδυση στην Ελλάδα, 2000-2004

ΣΤΟΙΧΕΙΟ	2000	2001	2002	2003	2004
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ (σε Έκατ.)	59.330	74.027	86.510	101.178	117.201
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ (σε Έκατ.)	16.969	23.828	31.498	40.198	51.635
ΑΕΠ (σε € δισ.)	122,0	131,0	142,0	153,0	164,0
Ποσοστό Συνολικών Χορηγήσεων (% επί του ΑΕΠ)	48,63	56,51	60,92	66,13	71,46
Ποσοστό Χορηγήσεων προς Νοικοκυριά (% επί του ΑΕΠ)	13,91	18,19	22,18	26,27	31,49

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2005: 76).

Σχήμα 3-5: Το Ποσοστό Χρέους των Νοικοκυριών προς το ΑΕΠ

Πηγή: Αθανασίου (2006).

Με τη βοήθεια του παραπάνω πίνακα και του παραπάνω σχήματος έχουμε να κάνουμε τις εξής επισημάνσεις:

- Οι χορηγήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα υπολείπονται κατά πολύ των αντιστοιχών της ευρωζώνης καθώς αντιστοιχούν μόνο στο 70% του ΑΕΠ ενώ στην Ευρωζώνη το εν λόγω ποσοστό αγγίζει το 100%.
- Εξ' αυτών των χορηγήσεων οι χορηγήσεις προς τα νοικοκυριά ως ποσοστό του Α.Ε.Π. το 2004 διαμορφώθηκαν στο 31,5% για την Ελλάδα, έναντι 50% για την Ευρωζώνη

Συνεπώς, εκ των όσων αναφέραμε προηγουμένα θα πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι για τις δυνατότητες ανάπτυξης του τραπεζικού συστήματος στη χώρα μας, καθώς αφ' ενός μεν ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος διαθέτει τα περιθώρια για την περαιτέρω ανάπτυξη του διεισδύοντας βαθύτερα στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας, αφ' ετέρου δε οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές.

3.3 Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

3.3.1 Η Αποδοτικότητα

Ξεκινάμε την παράθεση των αποτελεσμάτων με την αναφορά μας στην αποδοτικότητα των 12 υπό εξέταση τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως αυτή καταγράφεται από την αποδοτικότητα του ενεργητικού και στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων.

Πίνακας 3-3: Η Αποδοτικότητα των 12 Τραπεζικών Ιδρυμάτων, 2004-2007

	ROA				Ρυθμός Μεγέθυνσης ⁴	Μέσο Επίπεδο
	2007	2006	2005	2004		
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0130	0,0135	0,0090	0,0077	20,20% ^ο	0,0119
Alpha Bank ΑΕ	0,0180	0,0161	0,0146	0,0173	1,35%	0,0165
Aspis Bank SA	0,0054	0,0073	0,0069	0,0006	106,79%	0,0050
Τράπεζα Αττικής	0,0072	0,0012	-0,0044	0,0050	12,59%	0,0023
EFG Eurobank Ergasias	0,0154	0,0155	0,0152	0,0151	0,49%	0,0153
Εμπορική Bank	0,0019	-0,0096	0,0057	-0,0050	-43,04% ⁶	-0,0018
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	0,0038	0,0151	0,0130	0,0157	-37,66%	0,0119
Marfin Egnatia Bank	0,0143	0,0110	0,0080	0,0069	27,61%	0,0101
Marfin Investment Group (MIG)		0,1316	0,0258	0,0143	203,54%	0,0572
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0211	0,0166	0,0156	0,0079	38,87%	0,0153
Τράπεζα Πειραιώς	0,0169	0,0180	0,0129	0,0122	11,40%	0,0150

⁴ Για την περίοδο 2004-2007, εκτός της περίπτωσης της MIG και της Proton Bank

⁵ Για την περίοδο 2005-2007

⁶ Για την περίοδο 2005-2007

Proton Bank S.A.	0,0128	0,0241	0,0908		-62,45%	0,0426
	ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ				Ρυθμός Μεγέθυνσης ⁷	Μέσο Επίπεδο
	2007	2006	2005	2004		
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	15,96	15,34	17,02	-53,83	-3,18% ⁸	16,11
Alpha Bank AE	12,74	13,80	14,09	14,16	-3,45%	13,70
Aspis Bank SA	13,10	13,61	19,15	19,39	-12,24%	16,31
Τράπεζα Αττικής	12,32	20,13	16,42	12,87	-1,43%	15,43
EFG Eurobank Ergasias	12,76	14,85	13,08	15,16	-5,58%	13,96
Εμπορική Bank	25,81	22,43	18,41	41,32	18,40% ⁹	22,22
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	17,65	14,16	13,36	9,34	23,61%	13,63
Marfin Egnatia Bank	16,56	12,75	13,61	13,28	7,62%	14,05
Marfin Investment Group (MIG)		3,05	2,47	3,84	-10,84%	3,12
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	10,58	8,67	14,00	15,61	-12,16%	12,22
Τράπεζα Πειραιώς	13,25	15,21	13,02	11,51	4,80%	13,25
Proton Bank S.A.	6,45	4,12	1,36		117,47%	3,98
	ROE				Ρυθμός Μεγέθυνσης ¹⁰	Μέσο Επίπεδο
	2007	2006	2005	2004		
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,2081	0,2074	0,1537	-0,4169	16,38%	0,1897
Alpha Bank AE	0,2296	0,2220	0,2057	0,2450	-2,14%	0,2256
Aspis Bank SA	0,0703	0,0991	0,1323	0,0118	81,48%	0,0784
Τράπεζα Αττικής	0,0887	0,0247	-0,0725	0,0649	10,97%	0,0265
EFG Eurobank Ergasias	0,1959	0,2296	0,1989	0,2294	-5,12%	0,2134
Εμπορική Bank	0,0479	-0,2157	0,1053	-0,2074	-32,56%	-0,0208
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	0,0672	0,2134	0,1733	0,1468	-22,94%	0,1502
Marfin Egnatia Bank	0,2368	0,1406	0,1087	0,0915	37,33%	0,1444
Marfin Investment Group (MIG)		0,4020	0,0637	0,0549	170,65%	0,1736
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,2228	0,1436	0,2185	0,1227	21,99%	0,1769
Τράπεζα Πειραιώς	0,2242	0,2737	0,1684	0,1409	16,75%	0,2018
Proton Bank S.A.	0,0827	0,0996	0,1239		-18,34%	0,1020
Μέση Τιμή	0,1522	0,1533	0,1317	0,0440		

⁷ Για την περίοδο 2004-2007, εκτός της περίπτωσης της MIG και της Proton Bank

⁸ Για την περίοδο 2005-2007

⁹ Για την περίοδο 2005-2007

¹⁰ Για την περίοδο 2004-2005, εκτός της περίπτωσης της MIG και της Proton Bank

Πηγή: Bankscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

Ο δείκτης **αποδοτικότητας ενεργητικού** (ROA) αποτελεί ένα τρόπο καταγραφής της αποτελεσματικότητας της διοίκησης ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Από τον παραπάνω πίνακα καθίσταται σαφές ότι κατά την διάρκεια της περιόδου 2004-2007,

- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια αύξηση του ROA κατάγραψε η MIG (203,54%)
- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια πτώση του ROA κατάγραψε η Proton Bank (62,45%)
- Τρεις τράπεζες – η Εμπορική Bank, η Proton Bank, και το Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο- παρουσίασαν αρνητικό μέσο ρυθμό αύξησης του ROA

Κατόπιν, αναφορικά με τον *πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων* (equity multiplier), ο οποίος καταγράφει την σχέση ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού, και ως εκ τούτου, αποτελεί μια μέτρηση της μόχλευσης, είχαμε τα ακόλουθα αποτελέσματα

- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια αύξηση στον πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων κατάγραψε η Proton Bank (117,47%) και το Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (23,61%)
- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια πτώση στον πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων η Aspis Bank (62,45%)
- Οχτώ τράπεζες – η Αγροτική, η Alpha Bank, η Aspis Bank, η Τράπεζα Αττικής, η EFG Eurobank, η Εμπορική Bank, η MIG, και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος- μείωσαν την μόχλευση τους

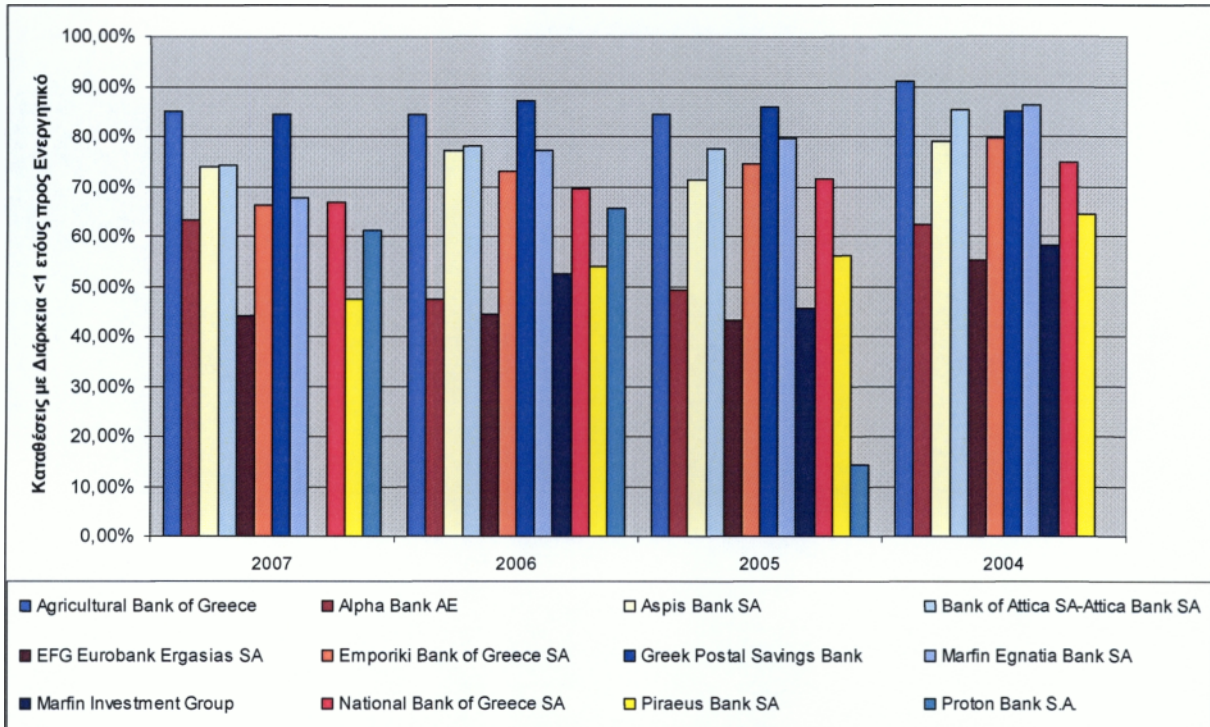
Αναφορικά με την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είχαμε τα ακόλουθα αποτελέσματα

- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια αύξηση στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων κατάγραψε η MIG (170,65%)
- Την μεγαλύτερη μέση ετήσια πτώση στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων κατάγραψε η Εμπορική Bank (32,56%) και η Proton Bank (18,34%)

Εντόπωση προκαλεί η, παρά την (σχετικά μικρή) μείωση της μόχλευση, τεράστια άνοδος της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων της MIG, από 5,49% το 2004 στο 40,20% το 2006, η οποία οφείλεται στην επίσης σημαντική άνοδο του ROA από 1,43% το 2004 στο 13,16% το 2006. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η για τα 12 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η μέση αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων αυξήθηκε από 4,40% το 2004 στο 15,22% το 2007.

3.3.2 Η Πορεία των Καταθέσεων και των Δανείων

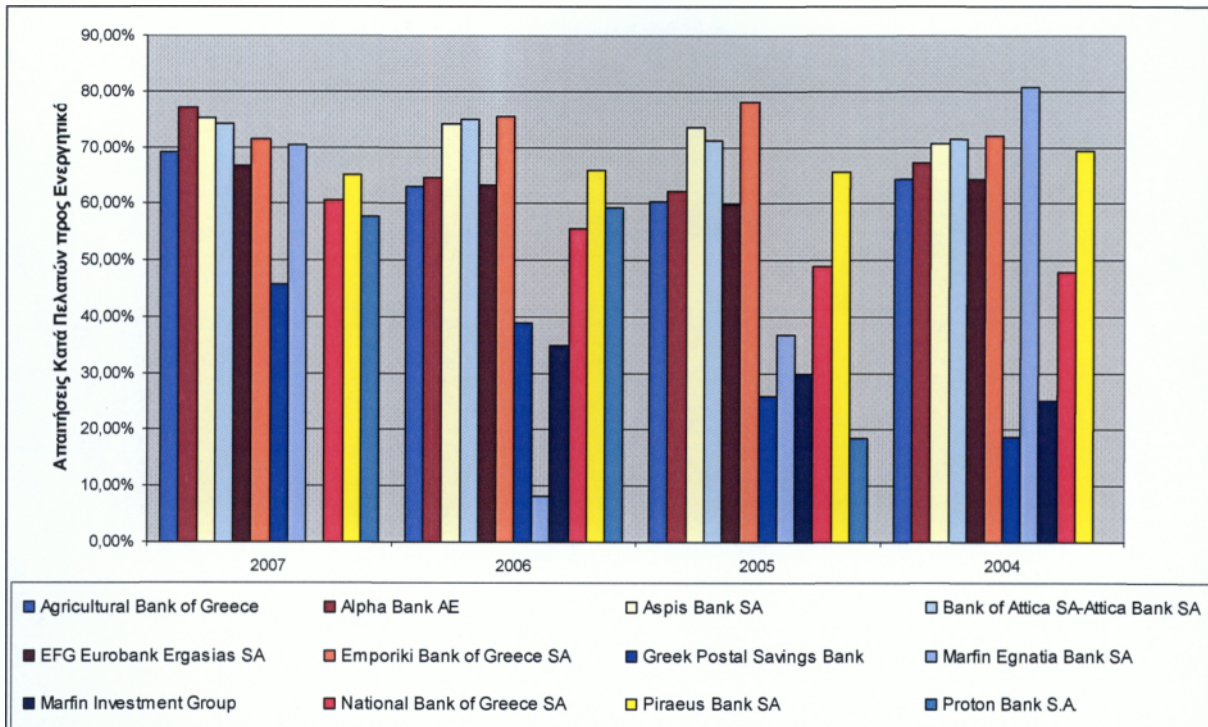
Το σχήμα που ακολουθεί μας δείχνει την εξέλιξη της πορείας των υποχρεώσεων προς πελάτες για τα 12 εισηγμένα στο Ελληνικό χρηματιστήριο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Σχήμα 3-6: Ο Λόγος των Υποχρεώσεων προς Πελάτες προς το Συνολικό Ενεργητικό για κάθε Μια εκ των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)

Πηγή: για τα δεδομένα Banscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

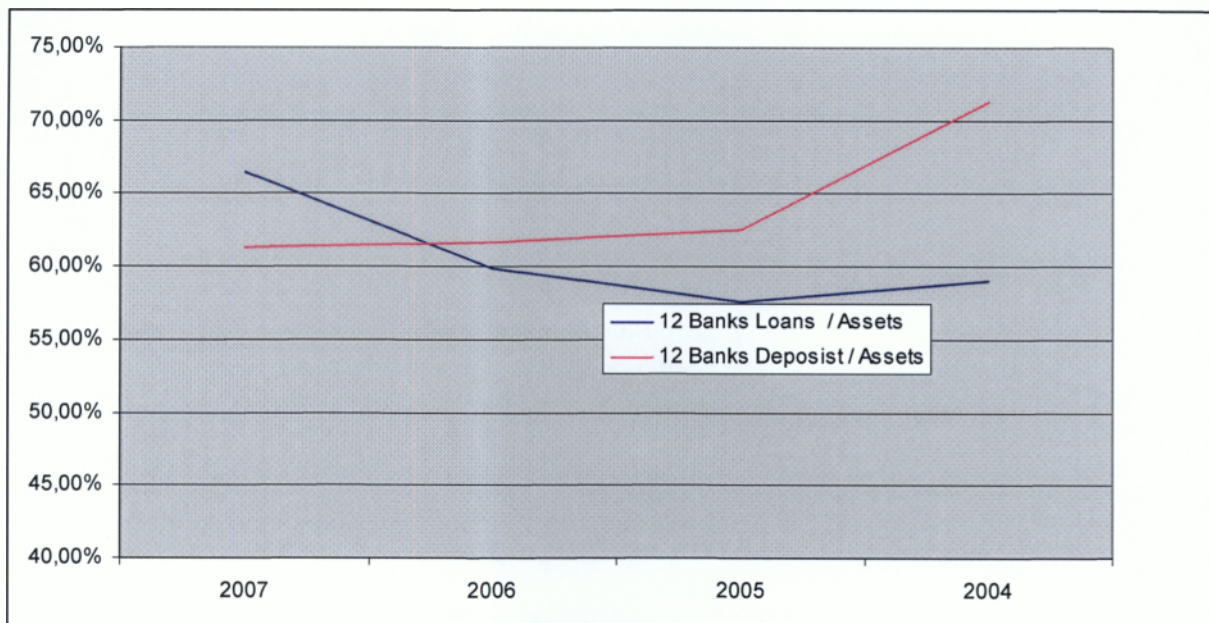
Μια επιδιωκόμενη πιστωτική επέκταση δύναται να πραγματοποιηθεί όταν έχει προηγηθεί και μια ανάλογη αύξηση στο ποσοστό των καταθέσεων. Άρα μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο αριθμοδείκτης **καταθέσεις προς ενεργητικό** μας βοηθά να διαβλέψουμε τα όρια μιας επικείμενης πιστοδοτικής επέκτασης, στην οποία ενδεχομένως να στοχεύει η διοίκηση του τραπεζικού ιδρύματος.

Σχήμα 3-7: Ο Λόγος των Δανείων προς το Συνολικό Ενεργητικό για κάθε Μια εκ των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)

Πηγή: για τα δεδομένα Banscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζουμε την πορεία των μη-ελέγξιμων στοιχείων του ισολογισμού, όπως είναι οι απαιτήσεις κατά πελατών και οι υποχρεώσεις προς τους πελάτες.

Σχήμα 3-8: Ελέγξιμα Στοιχεία των 12 Εισηγμένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (2004-2007)

Πηγή: για τα δεδομένα Banscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το παραπάνω σχήμα βλέπουμε ότι η περίοδος 2004-2007 χαρακτηρίζεται από μια

επέκταση των χορηγήσεων (δηλαδή μια μη-ελέγξιμη χρήση κεφαλαίων), καθώς ο λόγος των απαιτήσεων κατά των πελατών προς το συνολικό ενεργητικό των 12 υπό εξέταση ιδρυμάτων ανήλθε από 59,01% το 2004 στο 66,49% το 2007. Ωστόσο, κατά την προαναφερθείσα περίοδο τα κεφάλαια προερχόμενα από τους ιδιώτες (δηλαδή οι μη-ελέγξιμες πηγές κεφαλαίων) μειώθηκαν. Συγκεκριμένα, ο λόγος των υποχρεώσεων προς τους πελάτες προς το σύνολο του ενεργητικού μειώθηκε από 71,33% το 2004 στο 61,34% το 2007.

Αυτό σημαίνει ότι η χρηματοδότηση της πιστωτικής επέκτασης των τραπεζικών ιδρυμάτων προήλθε από άλλες πηγές, εκτός του δανεισμού από τα φυσικά πρόσωπα

3.3.3 Η Διάρθρωση των Τραπεζικών Εσόδων

Τα λειτουργικά έσοδα ενός τραπεζικού ιδρύματος δύνανται να ταξινομηθούν σε δυο βασικές κατηγορίες. Στην μεν πρώτη κατηγορία έχουμε τα έσοδα από καθαρούς τόκους, στην δε δεύτερη κατηγορία έσοδα από άλλες πηγές όπως είναι οι τίτλοι, οι προμήθειες, οι χρηματοοικονομικές πράξεις, και λοιπές λειτουργίες εκμετάλλευσης.

Στους παρακάτω τρεις πίνακες παρουσιάζουμε την πορεία του λόγου των καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο του ενεργητικού, και του λόγου των υπολοίπων εσόδων προς το σύνολο του ενεργητικού, στα 12 υπό εξέταση τραπεζικά ιδρύματα, κατά την περίοδο 2004-2007.

Πίνακας 3-4: Η Πορεία του Λόγου των Καθαρών Εσόδων από Τόκους προς το Συνολικό Ενεργητικό 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007

	2007	2006	2005	2004	Ρυθμός Μεγέθυνσης ¹¹	Μέσο Επίπεδο
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0264	0,0293	0,0298	0,0305	-4,68%	0,0290
Alpha Bank AE	0,0294	0,0285	0,0279	0,0319	-2,71%	0,0294
Aspis Bank SA	0,0190	0,0214	0,0233	0,0239	-7,41%	0,0219
Τράπεζα Αττικής	0,0240	0,0270	0,0313	0,0310	-8,22%	0,0283
EFG Eurobank Ergasias	0,0295	0,0298	0,0309	0,0333	-4,01%	0,0309
Εμπορική Bank	0,0279	0,0314	0,0307	0,0310	-3,54%	0,0302
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	0,0226	0,0210	0,0214	0,0229	-0,33%	0,0220
Marfin Egnatia Bank	0,0196	0,0228	0,0280	0,0328	-15,67%	0,0258
Marfin Investment Group (MIG)		0,0356	0,0112	0,0169	45,08%	0,0212
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0339	0,0280	0,0266	0,0248	10,97%	0,0283
Τράπεζα Πειραιώς	0,0200	0,0237	0,0246	0,0272	-9,82%	0,0239
Proton Bank S.A.	0,0197	0,0107	0,0074		63,83%	0,0126

Πηγή: Bankscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

¹¹ Για την περίοδο 2004-2005, εκτός της περίπτωσης της MIG και της Proton Bank

Πίνακας 3-5: Η Πορεία του Λόγου των Υπολοίπων Εσόδων από Τόκους προς το Συνολικό Ενεργητικό 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007

	2007	2006	2005	2004	Ρυθμός Μεγέθυνσης ¹²	Μέσο Επίπεδο
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0133	0,0121	0,0097	0,0103	8,93%	0,0113
Alpha Bank AE	0,0103	0,0092	0,0094	0,0143	-10,38%	0,0108
Aspis Bank SA	0,0141	0,0145	0,0175	0,0166	-5,46%	0,0157
Τράπεζα Αττικής	0,0136	0,0137	0,0151	0,0179	-8,68%	0,0151
EFG Eurobank Ergasias	0,0115	0,0114	0,0105	0,0109	1,76%	0,0111
Εμπορική Bank	0,0069	0,0100	0,0103	0,0105	-13,23%	0,0094
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	-0,0004	0,0125	0,0042	0,0007	-183,70%	0,0043
Marfin Egnatia Bank	0,0179	0,0171	0,0141	0,0121	13,91%	0,0153
Marfin Investment Group (MIG)		0,1593	0,0338	0,0279	138,77%	0,0737
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,0156	0,0119	0,0141	0,0121	8,64%	0,0134
Τράπεζα Πειραιώς	0,0083	0,0083	0,0120	0,0168	-21,06%	0,0113
Proton Bank S.A.	0,0202	0,0305	0,1100		-57,18%	0,0535

Πηγή: Bankscore και υπολογισμοί του συγγραφέως

Εν συνεχεία εξετάζουμε την συμβολή των καθαρών εσόδων από τόκους και των υπολοίπων εσόδων στα συνολικά έσοδα της τράπεζας.

Πίνακας 3-6: Η Συμβολή των Καθαρών Εσόδων από Τόκους στα Συνολικά Έσοδα 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007

	2007	2006	2005	2004	Ρυθμός Μεγέθυνσης	Μέσο Επίπεδο
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,6654	0,7079	0,7539	0,7480	-3,82%	0,7188
Alpha Bank AE	0,7400	0,7562	0,7478	0,6899	2,37%	0,7335
Aspis Bank SA	0,5745	0,5965	0,5713	0,5898	-0,87%	0,5830
Τράπεζα Αττικής	0,6375	0,6630	0,6735	0,6340	0,18%	0,6520
EFG Eurobank Ergasias	0,7198	0,7241	0,7458	0,7538	-1,52%	0,7359
Εμπορική Bank	0,8023	0,7581	0,7486	0,7470	2,41%	0,7640
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	1,0174	0,6266	0,8350	0,9720	1,53%	0,8627
Marfin Egnatia Bank	0,5234	0,5709	0,6650	0,7302	-10,51%	0,6224
Marfin Investment Group (MIG)		0,1825	0,2486	0,3767	-30,41%	0,2693
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,6853	0,7012	0,6537	0,6714	0,69%	0,6779
Τράπεζα Πειραιώς	0,7075	0,7409	0,6711	0,6187	4,57%	0,6845
Proton Bank S.A.	0,4947	0,2599	0,0627		180,90%	0,2724

¹² Για την περίοδο 2004-2005, εκτός της περίπτωσης της MIG και της Proton Bank

Πηγή: Bankscore και υπολογισμοί του συγγραφέως

Πίνακας 3-7: Η Συμβολή των Υπολοίπων Εσόδων στα Συνολικά Έσοδα 12 Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, 2004-2007

	2007	2006	2005	2004	Ρυθμός Μεγέθυνσης	Μέσο Επίπεδο
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	0,3346	0,2921	0,2461	0,2520	9,91%	0,2812
Alpha Bank ΑΕ	0,2600	0,2438	0,2522	0,3101	-5,71%	0,2665
Aspis Bank SA	0,4255	0,4035	0,4287	0,4102	1,23%	0,4170
Τράπεζα Αττικής	0,3625	0,3370	0,3265	0,3660	-0,32%	0,3480
EFG Eurobank Ergasias	0,2802	0,2759	0,2542	0,2462	4,40%	0,2641
Εμπορική Bank	0,1977	0,2419	0,2514	0,2530	-7,88%	0,2360
Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	-0,0174	0,3734	0,1650	0,0280	-185,27%	0,1373
Marfin Egnatia Bank	0,4766	0,4291	0,3350	0,2698	20,89%	0,3776
Marfin Investment Group (MIG)		0,8175	0,7514	0,6233	14,53%	0,7307
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	0,3147	0,2988	0,3463	0,3286	-1,43%	0,3221
Τράπεζα Πειραιώς	0,2925	0,2591	0,3289	0,3813	-8,46%	0,3155
Proton Bank S.A.	0,5053	0,7401	0,9373		-26,58%	0,7276

Πηγή: Bankscore και υπολογισμοί της συγγραφέως

Όπως βλέπουμε από τους παραπάνω δυο πίνακες, όλες οι υπό εξέταση τράπεζες εκτός της Proton Bank και της MIG, κατά την διάρκεια της περιόδου 2004-2007, πώλησαν, ως επί το πλείστον, «παραδοσιακά» τραπεζικά προϊόντα, καθώς τα προερχόμενα έσοδα από καθαρούς τόκους διαμορφώθηκαν κατά μέσο όρο, περίπου στο 70% των συνολικών εσόδων.

Για τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το αντίστοιχο ποσοστό των εσόδων από καθαρούς τόκους διαμορφώνεται περί το 50% (Γεωργιάδης, 2005). Αυτή η μικρή συμβολή του επιτοκιακού κέρδους στα έσοδα των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δύναται να ερμηνευτεί εκ του γεγονότος ότι στη πλειονότητα τους οι ευρωπαϊκές τράπεζες προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, πλην των παραδοσιακών τραπεζικών υπηρεσιών της πιστοδότησης, όπως είναι η παροχή χρηματοοικονομικών συμβουλών και η διαχείριση χαρτοφυλακίου μεγάλων πελατών.

4 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η διεθνής παρουσία της ελληνικής τραπεζικής ξεκίνησε την δεκαετία του '60 συνεπεία του ανοίγματος της ελληνικής οικονομίας στη παγκόσμια οικονομία. Εν συνεχεία, από την δεκαετία του '70 και εντεύθεν, η ιστορία της επέκτασης των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην αλλοδαπή χωρίζεται σε δύο κύριες περιόδους (Karafolas, 2005): (α) Η πρώτη περίοδος μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80, και (β) η δεύτερη περίοδος, η οποία αρχίζει από τη δεκαετία του '90.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου οι ελληνικές τράπεζες ακολούθησαν τους Έλληνες μετανάστες, στην μεταναστευτική τους πορεία προς τις διάφορες χώρες υποδοχής, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες τους για τραπεζικές υπηρεσίες, όπως η συλλογή των αποταμιευμάτων τους και η μεταφορά αυτών στην Ελλάδα. Έτσι, αυτή η διεθνής ελληνική τραπεζική παρουσία δεν οφειλόταν στην ανάπτυξη του εμπορίου, ή στις ελληνικές επενδύσεις στο εξωτερικό, αλλά στις εξυπηρέτηση των αναγκών των μεταναστευσάντων νοικοκυριών (Karafolas, 2005).

Στην δεύτερη περίοδο επέκτασης των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων στην αλλοδαπή, η εν λόγω επέκταση έλαβε χώρα κυρίως για λόγους που σχετίζονται με την ανάπτυξη του εμπορίου και της εκροής ελληνικών ΑΞΕ προς την αλλοδαπή. Έτσι, από την δεκαετία του '90 οι ελληνικές τράπεζες έχουν μια ισχυρή παρουσία στις βαλκανικές χώρες, κυρίως στις πρώην-σοσιαλιστικές χώρες, ακολουθώντας τις ελληνικές επιχειρήσεις που επένδυσαν σε αυτές τις χώρες και έχουν αναπτύξει σημαντικές εμπορικές σχέσεις (Karafolas, 2005).

4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ

Οι διεθνείς τραπεζικές υπηρεσίες αφορούν στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε «διεθνείς» πελάτες, όπως είναι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι εξαγωγείς και οι εισαγωγείς, και οι διαχειριστές κεφαλαίων ή απλοί επενδυτές, οι οποίοι ασχολούνται με τις διασυνοριακά επενδύσεις.

Οι τράπεζες λοιπόν μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες στους παραπάνω πελάτες τους, κυρίως, μέσω τριών επιλογών: (α) μέσω της δημιουργίας μιας ανταποκρίτριας τράπεζας, (β) μέσω της δημιουργίας ενός υποκαταστήματος, και (γ) μέσω της δημιουργίας μιας θυγατρικής (Kurgman και Obstfeld, 1995: 387).

4.1.1 Ανταποκρίτρια Τράπεζα

Αρκετές τράπεζες προκειμένου να εξυπηρετήσουν τους ημεδαπούς πελάτες τους που δραστηριοποιούνται στην αλλοδαπή, ή τους όποιους αλλοδαπούς πελάτες τους, αναπτύσσουν ένα δίκτυο αποτελούμενο από **ανταποκρίτριες τράπεζες**, οι οποίες συμβάλουν στην καλλίτερη εξυπηρέτηση των πελατών της τραπεζής

Για παράδειγμα, μια Ελληνική τράπεζα, ας πούμε Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας (ΕΤΕ) μπορεί να εξυπηρετήσει τις τραπεζικές ανάγκες μιας Ελληνικής εταιρίας, ας πούμε της Intracom, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Δηλαδή, αφ' ενός μεν η Intracom ενδέχεται να διατηρεί τον βασικό της λογαριασμό όψεως σε ένα υποκατάστημα της ΕΤΕ στην περιοχή των Αθηνών, αφ' ετέρου δε, η ΕΤΕ ενδέχεται να έχει αναπτύξει σχέσεις με τράπεζες ανά τον κόσμο προκειμένου να διευκολύνει τις διεθνείς τραπεζικές συναλλαγές της επιχείρησης. Κατ' αυτό τον τρόπο, η Intracom διεκπεραιώνει τις διεθνείς τραπεζικές συναλλαγές της μέσω του δικτύου ανταποκριτριών τραπεζών της ΕΤΕ χωρίς η τελευταία να είναι υποχρεωμένη να ιδρύσει υποκαταστήματα σε όλο τον κόσμο προκειμένου να μην χάσει ένα κομμάτι των δραστηριοτήτων ενός εταιρικού της πελάτη.

4.1.2 Δημιουργία Υποκαταστημάτων

Μια τράπεζα μπορεί να παράσχει τις υπηρεσίες της στους διεθνείς πελάτες της μέσω της δημιουργίας ενός δικού της υποκαταστήματος στο τόπο προέλευσης του πελάτη.

4.1.3 Δημιουργία Θυγατρικής

Μια τράπεζα μπορεί να παράσχει τις υπηρεσίες της στους διεθνείς πελάτες της μέσω της δημιουργίας ενός πρακτορείου στο εξωτερικό, το οποίο θα διεκπεραιώνει τις τραπεζικές

εργασίες του πελάτη της. Μια βασική διαφορά μεταξύ πρακτορείου και του υποκαταστήματος μιας τράπεζας έγκειται στο ότι το πρώτο δεν μπορεί να δέχεται καταθέσεις των πελατών.

4.2 Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ Ν.Α ΕΥΡΩΠΗ

Οι ελληνικές τράπεζες δραστηριοποιούνται πλέον σε 15 χώρες μέσω θυγατρικών τραπεζών και υποκαταστημάτων (Πίνακας 4-1).

Πίνακας 4-1: Παρουσία Ελληνικών Τραπεζών Στην Αλλοδαπή, 31.12.2007

Τράπεζα	Χώρα	Επωνυμία
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1. Αίγυπτος	National Bank of Greece SA (Υποκατάστημα)
	2. Αλβανία	National Bank of Greece Sa (Θυγατρική)
	3. Βουλγαρία	United Bulgarian Bank AD (Θυγατρική)
	4. Η. Βασίλειο	National Bank of Greece SA (Υποκατάστημα)
	5. Κύπρος	National Bank of Greece (Cyprus) LTD (Θυγατρική)
	6. Ν. Αφρική	The South African Bank of Athens (Θυγατρική)
	7. ΠΓΔΜ	Stopanska Banka AD- Skorje (Θυγατρική)
	8. Ρουμανία	Banca Romaneasca SA (Θυγατρική)
	9. Σερβία	Vojvodjanska Banka Ad Beograd (Θυγατρική)
	10. Τουρκία	Finansbank Sa (Θυγατρική)
EFG EUROBANK ERGASIAS	1. Βουλγαρία	Bulgarian Post Bank AD (Θυγατρική)
	2. Η. Βασίλειο	Eurobank EFG (Υποκατάστημα)
	3. Κύπρος	Eurobank EFG (Θυγατρική)
	4. Λουξεμβούργο	EFG Private Bank (Luxembourg) S.A. (Θυγατρική)
	5. Ουκρανία	Universal Bank (Θυγατρική)
	6. Πολωνία	Polbank EFG (Υποκαταστήματα)
	7. Ρουμανία	BancPost S.A. (Θυγατρική)
	8. Σερβία	Eurobank EFG Stedionica A.D. Beograd (Θυγατρική)
	9. Τουρκία	Tekfen Bank (Θυγατρική)
ALPHA BANK	1. Αλβανία	ALPHA BANK (Υποκαταστήματα)
	2. Βουλγαρία	ALPHA BANK (Υποκαταστήματα)
	3. Η. Βασίλειο	ALPHA BANK London (Θυγατρική)
		ALPHA BANK Jersey (Θυγατρική της ALPHA BANK London)
	4. Κύπρος	ALPHA BANK CYPRUS LTD (Θυγατρική)
	5. Ουκρανία	OJSC Astra Bank (Θυγατρική)
	6. ΠΓΔΜ	ALPHA BANK AD SKOPJE (Θυγατρική)
	7. Ρουμανία	ALPHA BANK Romania (Θυγατρική)
8. Σερβία	ALPHA BANK Srbija (Θυγατρική)	

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1. Αίγυπτος	Piraeus Bank Egypt SAE (Θυγατρική)
	2. Αλβανία	Tirana Bank I.B.C. (Θυγατρική)
	3. Βουλγαρία	Piraeus Bank Bulgaria AD (Θυγατρική)
	4. Η. Βασίλειο	Piraeus Bank (Υποκατάστημα)
	5. ΗΠΑ	Marathon National Bank of N.Y. (Θυγατρική)
	6. Κύπρος	Τράπεζα ΠΕΙΡΑΙΩΣ Κύπρου LTD (Θυγατρική) ¹⁵
	7. Ουκρανία	International Commerce Bank (Θυγατρική)
	8. Ρουμανία	Piraeus Bank Romania (Θυγατρική)
	9. Σερβία	Piraeus Bank AD Beograd (Θυγατρική)
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1. Αλβανία	Emporiki Bank (Albania) SA (Θυγατρική)
	2. Βουλγαρία	Emporiki Bank (Bulgaria) AD (Θυγατρική)
	3. Η. Βασίλειο	Emporiki Bank (Υποκατάστημα)
	4. Κύπρος	Emporiki Bank (Κύπρος) (Θυγατρική)
	5. Ρουμανία	Emporiki Bank (Romania) SA (Θυγατρική)
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1. Γερμανία	ATEbank (Υποκατάστημα)
	2. Ρουμανία	ATEbank Romania (Θυγατρική)

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (2008:19)

Κατά την διάρκεια του 2006, οι τέσσερεις μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι προχώρησαν σε εξαγορά τραπεζών στο εξωτερικό συνολικού ύψους €3,07δισ

Πίνακας 4-2: Εξαγορές Αλλοδαπών Τραπεζικών Ιδρυμάτων από Ελληνικές Τράπεζες, 2006

	Εξαγοράζων	Αριθμός Καταστημάτων	Αριθμός Προσωπικού	Επένδυση (δισ. ευρώ)
Βουλγαρία DZI Bank	EFG EUROBANK ERGASIAS	174	1.300	0,16
Ουκρανία Universal Bank	EFG EUROBANK ERGASIAS	32	480	0,05
Ρουμανία MindBank ¹⁶	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	12	262	0,05
Σερβία Vojvodjanska	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	175	2.406	0,36
AIK Bank ¹⁷	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	48	384	0,10
Τουρκία Finansbank	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	328	8.500	2,21
Tekfenbank	EFG EUROBANK ERGASIAS	31	557	0,14
ΣΥΝΟΛΟ		800	13.890	3,07

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (2008:21)

Έτσι μετά τις εξαγορές του 2006, το δίκτυο καταστημάτων των μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων- ήτοι της Εθνικής, της EFG Eurobank, της Alpha Bank, της Τράπεζας Πειραιώς, της Εμπορικής Τράπεζας, και της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος- αριθμούσε στις 31.12.2007 2.964 καταστήματα σε 15 χώρες.

Οι βασικοί δείκτες κατά το 2006

Πίνακας 4-3: Διεθνής Παρουσία Ελληνικών Τραπεζών, Βασικοί Δείκτες 2006

Εκατομμύρια €	Σύνολο Ενεργητικού		Χορηγήσεις		Κέρδη Προ Φόρων		Μερίδιο Αγοράς ¹⁸ (%)	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Αλβανία	727	855	346	555	17,3	18,9	17,5	19
Βουλγαρία	3.350	5.109	2.204	3.116	89,3	120,1	19,9	23,6
ΠΓΔΜ	612	828	254	383	5,1	16,2	26,8	32,3
Ρουμανία	4.050	7.462	2.108	3.612	38,4	49	11,6	14,5
Σερβία	945	2.501	584	1.339	4,2	8,1	10,5	18,7
Τουρκία	—	9.601	—	5.995	—	476,2	—	3,7
ΣΥΝΟΛΟ	9.684	26.355	5.496	14.999	154,3	688,4	3,1	7,8

Ελληνικών Τραπεζών (2008:22)

5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η σημασία των ιδίων κεφαλαίων είναι μεγάλη για την αντιμετώπιση των κινδύνων και γενικά τη λειτουργία ενός χρηματοοικονομικού οργανισμού, καθώς αυτά χρησιμεύουν προκειμένου (α) να αναληφθούν πραγματικές επενδύσεις (όπως είναι οι επενδύσεις σε κτίρια, γραφεία, και εξοπλισμό) του χρηματοοικονομικού οργανισμού, (β) να καλυφθούν απρόβλεπτες ζημιές, και (γ) να προστατευθούν οι ανασφάλιστοι καταθέτες.

Ακόμη, ο ρόλος των ιδίων κεφαλαίων είναι στρατηγικός για κάθε ενέργεια ενός πιστωτικού ιδρύματος. Κατ' αρχάς, το ύψος των ιδίων κεφαλαίων καθορίζει την ικανότητα «μόχλευσης» του πιστωτικού ιδρύματος, δηλαδή την δυνατότητα που έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα να αυξάνει το ενεργητικό του και συνεπακόλουθα την κερδοφορία του (π.χ. παρέχοντας δάνεια, επενδύοντας σε εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία). Επίσης, τα ίδια κεφάλαια είναι σημαντικά για την μεγέθυνση της εταιρίας (μέσω εξαγορών) καθώς και για την ανταμοιβή των μετόχων (δια των διανεμόμενων μερισμάτων, και των προγραμμάτων επαναγοράς ιδίων μετοχών).

Για τους παραπάνω λόγους είναι σημαντική η άσκηση εποπτείας επί των ιδίων κεφαλαίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η **εποπτεία** αναφέρεται σε μια γενικότερη παρακολούθηση της συμπεριφοράς των χρηματοοικονομικών οργανισμών, και, υπό αυτή την ευρεία έννοια, δύναται να οριστεί ως μια διαδικασία που περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις: (α) την φάση έκδοσης άδειας λειτουργίας, (β) το αυστηρώς ελεγκτικό έργο, (γ) ένα αξιόπιστο σύστημα επιβολής κυρώσεων, και (δ) την διαχείριση των κρίσεων. Στόχος δε της άσκησης εποπτείας αποτελεί η επίτευξη ενός αρίστου μίγματος ανταγωνιστικότητας και φερεγγυότητας του τραπεζικού συστήματος

Σε αυτό το κεφάλαιο ασχολούμαστε με το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας, η οποία λειτουργούσα υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (*Bank of International Settlements*) παράγει κανόνες, οι οποίοι παρ' όλο που δεν διαθέτουν *νομική ισχύ* ωστόσο συμβάλουν στη διαμόρφωση γενικών εποπτικών κατευθύνσεων και βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών.

5.1 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ I

Η Επιτροπή της Βασιλείας συστάθηκε το 1974 από τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της «Ομάδας των 10» (G-10) και συνεδριάζει τακτικά 4 φορές το χρόνο. Μέλη της είναι εκπρόσωποι κεντρικών τραπεζών και άλλων εποπτικών αρχών από τα ακόλουθα κράτη: ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Καναδά, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Ελβετία, Σουηδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο.

Το 1988 η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε ένα σύστημα κεφαλαιακής μέτρησης, το οποίο έγινε ευρύτερα γνωστό ως Συμφωνία της Βασιλείας (*Basel Capital Accord*) ή εν συντομία «**Βασιλεία I**». Το σύστημα αυτό εισήγαγε την εφαρμογή ενός πλαισίου μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού (σταθμισμένο ενεργητικό), θέτοντας ταυτόχρονα ένα ελάχιστο όριο απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων (τα οποία ενδεχομένως να ταυτίζονται με τα ίδια κεφάλαια) ίσο με 8% του σταθμισμένου ενεργητικού.

Με την έλευση δε της Συμπληρωματικής Συμφωνίας της Βασιλείας, και την συνακόλουθη ενσωμάτωσή της στο Κοινοτικό και Εθνικό Δίκαιο των κρατών-μελών, επιχειρήθηκε η διεύρυνση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνταν πλέον να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την έκθεση τους όχι μόνο έναντι του πιστωτικού κινδύνου, αλλά και του κινδύνου της αγοράς.

Η εισαγωγή της Βασιλείας I επηρέασε άμεσα τη συμπεριφορά των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς η εφαρμογή συντελεστών στάθμισης κινδύνου σε διαφορετικές κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού οδήγησε τα πιστωτικά ιδρύματα να αναζητήσουν, αφενός περιοριστικά στοιχεία υψηλότερου ή χαμηλότερου κινδύνου και αφετέρου, μεθόδους αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (*regulatory capital arbitrage*). Ως παραδείγματα αυτής της συμπεριφοράς μπορούν να αναφερθούν:

- Η ενίσχυση του ενδιαφέροντος των πιστωτικών ιδρυμάτων για την αγορά στεγαστικών δανείων (η μοναδική κατηγορία εμπορικών δανείων με συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου χαμηλότερο του 100%).
- Η αναζήτηση εταιρικού χρέους χαμηλής πιστωτικής ποιότητας (όπου η απόδοση είναι υψηλότερη αλλά η κεφαλαιακή απαίτηση είναι η ίδια με αυτή του χρέους υψηλής πιστωτικής ποιότητας).
- Η παροχή δανείων προς χαμηλής πιστωτικής ποιότητας πιστωτικά ιδρύματα και κράτη του ΟΟΣΑ (π.χ. Τουρκία), όπου η απόδοση είναι υψηλότερη αλλά η

κεφαλαιακή απαίτηση είναι η ίδια με αυτή του χρέους των υψηλής πιστωτικής ποιότητας χωρών.

- Η ραγδαία ανάπτυξη της αγοράς των πιστωτικών παραγώγων (*credit derivatives*) τα οποία αποτέλεσαν το βασικό μοχλό αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5.1.1 Η Προστασία Έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου

Τα **εποπτικά κεφάλαια** διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στο πρωτογενές κεφάλαιο (Tier I) και στο δευτερογενές κεφάλαιο (Tier II), ενώ απαιτείται το πρώτο να είναι τουλάχιστον το 50% του συνόλου (το Tier II δεν μπορεί να υπερβαίνει το 100% του Tier I). Το **πρωτογενές κεφάλαιο** αποτελείται από τα ακόλουθα στοιχεία

- Αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου
- Διαφορά έκδοσης μετοχών υπέρ το άρτιο.
- Αποθεματικά (τακτικό και έκτακτα).
- Κέρδη εις νέον, τρέχουσας και παρελθουσών χρήσεων.
- Τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους υπό προϋποθέσεις.

Από τα παραπάνω αφαιρούνται

- Η λογιστική αξία ιδίων μετοχών που κατέχει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα .
- Οι ζημιές εις νέον, τρέχουσας και παρελθουσών χρήσεων.
- Τα έξοδα ίδρυσης και εγκατάστασης, καθώς και τα άυλα πάγια στοιχεία.
- Τα προσωρινά αρνητικά αποτελέσματα τρέχουσας χρήσης.

Το **δευτερογενές ή συμπληρωματικό κεφάλαιο** περιλαμβάνει μεταξύ άλλων

- Τα αποθεματικά από αναπροσαρμογή παγίων στοιχείων ενεργητικού.
- Τις προνομιούχες μετοχές, ορισμένης ή αόριστης διάρκειας με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος.
- Τους τίτλους μη καθορισμένης διάρκειας που έχει εκδώσει το ΠΙ υπό προϋποθέσεις.
- Τις διορθώσεις αξίας απαιτήσεων έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων και πελατών, καθώς και μετοχών, ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής ή μεταβλητής απόδοσης υπό προϋποθέσεις.

- Τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης ορισμένης διάρκειας υπό προϋποθέσεις.

Ως σταθμισμένο ενεργητικό λογίζεται το άθροισμα των στοιχείων του ενεργητικού σταθμισμένων ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο (*risk adjusted assets*) πλέον την στάθμιση ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο των εκτός ισολογισμού στοιχείων (*off-balance sheet items*), μαζί με τη μέτρηση του κινδύνου της αγοράς.

Η αξία των εντός ισολογισμού περιουσιακών στοιχείων υπολογίζεται ως το σταθμισμένο άθροισμα της λογιστικής αξία εκάστου στοιχείο i του ενεργητικού (α_i) και του ποσοστού κινδύνου ανάλογα με το είδος των στοιχείων του εν λόγω στοιχείου (w_i). Είχαν δε οριστεί οι εξής 4 κατηγορίες κινδύνου: 0% (διαθέσιμα, και ομόλογα του δημοσίου), 20% (εισπρακτέοι λογαριασμοί), 50% (στεγαστικά δάνεια), και 100% (καταναλωτικά και επιχειρηματικά δάνεια). Για παράδειγμα εάν στο ενεργητικό περιέχονται ομόλογα δημοσίου λογιστικής αξίας €10εκατ, στεγαστικά δάνεια €50εκατ. και καταναλωτικά δάνεια €2 εκατ., τότε το RAA εντός ισολογισμού ισούται με €27 εκατ [=0 (€10εκατ.) + 0,5 (€50εκατ.) + 1 (€2εκατ.)]

Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού μετατρέπονται σε ισοδύναμα στοιχεία εντός ισολογισμού. Αυτό γίνεται πολλαπλασιάζοντας τα στοιχεία αυτά με κάποιους συντελεστές μετατροπής. Διακρίνονται δύο κατηγορίες στοιχείων εκτός ισολογισμού: α) *εργασίες εκτός από παράγωγα* (πιστωτικές επιστολές, υποχρεώσεις για δάνεια κτλ) και β) *παράγωγα προϊόντα* (προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, δικαιώματα προαίρεσης και συμβάσεις ανταλλαγής).

Οι συντελεστές μετατροπής για εμπορικές πιστωτικές επιστολές και τα υπόλοιπα των υποχρεώσεων για δάνεια είναι 20% και 50%, αντίστοιχα. Η τράπεζα έχει δώσει €10 εκατ. από τέτοιες επιστολές και τα υπόλοιπα των υποχρεώσεων για δάνεια είναι €40 εκατ. Τότε τα RAA για την κατηγορία αυτή ισούται με 0,2 (10) + 0,5 (40) = €22 εκατ. Παρόμοια για τη δεύτερη κατηγορία υπολογίζεται ένα ποσό RAA ανάλογα με τον κίνδυνο κάθε στοιχείου, έστω €5 εκατ.

Για την κεφαλαιακή λοιπόν επάρκεια απαιτείται

$$\text{Capital Adequacy Ratio} = \frac{\text{Tier I} + \text{Tier II}}{\text{RWA}} \geq 0,08$$

Και

$$\text{Tier I Ratio} = \frac{\text{Tier I}}{\text{RWA}} \geq 0,04$$

Αναφορικά με τα παραπάνω παραδείγματα έχουμε βρει ότι $RAA = 27 + 22 + 5 = €54$ εκατ. Αν Tier I + Tier II = €4,5 εκατ. τότε ο συνολικός δείκτης κεφαλαίων = $4,5 / 54 = 8,33\%$ και η τράπεζα θεωρείται ότι έχει επαρκή κεφαλαιοποίηση.

5.1.2 Η Προστασία Έναντι του Κινδύνου της Αγοράς

Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων (κεφαλαιακές απαιτήσεις), που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα ΠΙ έναντι των κινδύνων αγοράς, υπολογίζονται με βάση την **μέθοδο των συστατικών στοιχείων (Building-blocks approach)**. Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή οι κίνδυνοι αγοράς αναλύονται στις συνιστώσες τους, και στη συνέχεια, με την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου ανά συνιστώσα, υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε μια συνιστώσα ξεχωριστά. Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων μας δίνει το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς. Παρακάτω ακολουθούν τα είδη των κινδύνων αγοράς και οι επιμέρους συνιστώσες

5.2 Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας ότι η «Βασιλεία I» έχει πλέον καταστεί παρωχημένη και ανεπαρκής στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων στο χρηματοπιστωτικό χώρο διεθνώς, ξεκίνησε τη διαδικασία διαβούλευσης για την αναθεώρησή της, με τη δημοσιοποίηση του πρώτου Συμβουλευτικού Κειμένου (Ιούνιος 1999).

Τα τρία Συμβουλευτικά Κείμενα (δεύτερο-Ιανουάριος 2001, τρίτο-Απρίλιος 2003), οι τέσσερις Ποσοτικές Μελέτες Επίπτωσης (*Quantitative Impact Studies*), καθώς και οι δημοσιευμένες μελέτες των συναφών εξειδικευμένων ομάδων εργασίας, αποτελούν το πολύπλοκο και εκτενέστατο πλέγμα των νέων προτάσεων αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας, ευρύτερα γνωστού ως «Βασιλεία II».

5.2.1 Οι Διαφορές Μεταξύ της Βασιλείας I και II

Ένας από τους βασικότερους στόχους της «Βασιλείας I» ήταν η δημιουργία συνθηκών ίσου ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω των διαφορετικών εποπτικών καθεστώτων που ίσχυαν διεθνώς. Η προτεινόμενη «Βασιλεία II» απομακρύνθηκε από την ιδέα ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι οι ίδιοι για όλους όπως τίθεται στην «Βασιλεία I», και αναγνώρισε ότι όσο πιο ανεπτυγμένο και αποτελεσματικό είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα στην εκτίμηση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να διακρατά για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας βασίζονται σε τρεις αλληλένδετους και συμπληρωματικούς πυλώνες, οι οποίοι συμβάλλουν στην ασφάλεια και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος:

- Πυλώνας I: επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων και εισαγωγή μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου.
- Πυλώνας II: εποπτικές διαδικασίες ανασκόπησης και αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Πυλώνας III: πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων σχετικά με τη διάρθρωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε στις διαφορές μεταξύ της Βασιλείας I και της II αναφορικά (α) με τον τρόπο υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων ενός χρηματοπιστωτικού

ιδρύματος, και (β) με την εισαγωγή της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου.

Νέοι Τρόποι Υπολογισμού των Εποπτικών Κεφαλαίων

Όσον αφορά στον πιστωτικό κίνδυνο, η νέα πρόταση της Επιτροπής της Βασιλείας για τον υπολογισμό των κεφαλαίων που ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διακρατά για εποπτικούς σκοπούς αποτελεί ουσιαστικά βελτίωση, αντανακλώντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου. Σε αντίθεση με το ισχύον καθεστώς, όπου το βασικό κριτήριο καθορισμού των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου είναι η διάκριση μεταξύ χωρών μελών και μη του ΟΟΣΑ, στο προτεινόμενο πλαίσιο οι εν λόγω συντελεστές προσδιορίζονται με τη χρήση των εκτιμήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης.

Έτσι, η στάθμιση των απαιτήσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος εξαρτάται από τη φύση του αντισυμβαλλόμενου / εκδότη (π.χ. Κράτος , πιστωτικό ίδρυμα, εταιρεία), το είδος της απαίτησης (π.χ. στεγαστικό ή καταναλωτικό δάνειο, ομόλογο) και την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη / εκδότη από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Το δεύτερο σημείο είναι ότι η Επιτροπή της Βασιλείας δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές εποπτικές αρχές να αποφασίσουν για την αντιμετώπιση μιας σειράς θεμάτων. Οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν -για παράδειγμα- να αποφασίσουν την ευνοϊκότερη μεταχείριση για τις απαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της χώρας όπου εδρεύει και οι οποίες είναι εκφρασμένες και έχουν χρηματοδοτηθεί στο νόμισμα της χώρας αυτής.

Ωστόσο, στο θέμα αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει όχι μόνο την ευνοϊκότερη μεταχείριση, αλλά τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος στάθμισης με συντελεστή 0%. Για παράδειγμα, παρά το ότι οι απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου με βάση την προτεινόμενη αξιολόγηση θα πρέπει να σταθμίζονται με 20%, η Τράπεζα της Ελλάδος θα έχει την ευχέρεια να καθορίζει ότι το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε € σταθμίζεται με 0%. Αντίθετα, το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ξένο νόμισμα θα έχει το συντελεστή στάθμισης που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, δηλαδή 20% κατά την τρέχουσα περίοδο

Τρίτον, τα στεγαστικά δάνεια που είναι πλήρως εξασφαλισμένα με υποθήκες αστικών ακινήτων σταθμίζονται με συντελεστή 35%, ενώ εκείνα που είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων σταθμίζονται με 100%. Ωστόσο, κάτω από ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις, παρέχεται η δυνατότητα στάθμισης με συντελεστή 50% σε τμήματα δανείων, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων.

Τέταρτον, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας τη διαφορετική φύση των εργασιών

λιανικής τραπεζικής (εκτός των στεγαστικών δανείων), επέβαλε χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης (75%) σε σύγκριση με τη δανειοδότηση επιχειρήσεων. Ο τομέας της λιανικής τραπεζικής χαρακτηρίζεται από μεγάλο πλήθος δανείων και μικρά υπόλοιπα ανά δάνειο, επιτυγχάνοντας με αυτό τον τρόπο τη «φυσική» διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου και συνεπώς τη μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου.

Τέλος, το ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων άνω των 90 ημερών απαιτήσεων, μετά από την αφαίρεση των ειδικών προβλέψεων, προτείνεται να σταθμίζεται με συντελεστή 100% και 150% αντίστοιχα, ανάλογα με το ποσοστό κάλυψης του ληξιπρόθεσμου ποσού από ειδικές προβλέψεις. Κατά τον ίδιο τρόπο οι ληξιπρόθεσμες, άνω των 90 ημερών, απαιτήσεις από στεγαστικά δάνεια θα σταθμίζονται με συντελεστές 50% και 100% αντίστοιχα

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι σε αντίθεση με την διακριτή συνάρτηση των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας με τους πέντε συντελεστές στάθμισης (0%, 20%, 50%, 100%) πλέον χρησιμοποιείται μία συνεχής συνάρτηση συντελεστών στάθμισης. Κατ' αυτόν τον τρόπο αντανακλάται έτσι όλο το φάσμα της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων και της πιθανότητας αθέτησης της υποχρέωσής τους, παρέχοντας συνεπώς μια ακριβέστερη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου.

Η Έννοια του Λειτουργικού Κινδύνου

Η επιτροπή της Βασιλείας ορίζει ως λειτουργικό τον κίνδυνο πραγματοποίησης ζημιών, είτε από ανεπαρκείς ή εσφαλμένες εσωτερικές διαδικασίες, συστήματα ή ανθρώπινο παράγοντα, είτε από εξωτερικά αίτια. Στον παραπάνω ορισμό συμπεριλαμβάνεται ο νομικός κίνδυνος, ενώ εξαιρούνται οι κίνδυνοι φήμης και στρατηγικής των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, οι οποίες παρουσιάζουν βαθμιαία αυξανόμενη πολυπλοκότητα, ενώ αναμένεται να επιφέρουν κλιμακούμενα μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις: (α) την *Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη*, (β) την *τυποποιημένη προσέγγιση*, και (γ) την *εξελιγμένη μέθοδο μέτρησης*.

Σύμφωνα με την προσέγγιση του **βασικού δείκτη**, η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται ως το γινόμενο ενός βασικού δείκτη που αντιπροσωπεύει τη συνολική έκθεση του πιστωτικού ιδρύματος στο λειτουργικό κίνδυνο επί ένα σταθερό συντελεστή που θα καθοριστεί από τις εποπτικές αρχές. Συγκεκριμένα, η κεφαλαιακή απαίτηση (K) μιας τράπεζας καθορίζεται ως το γινόμενο του μέσου όρου του ακαθάριστου εισοδήματος (gross income, GI) των τριών τελευταίων ετών πολλαπλασιαζόμενο

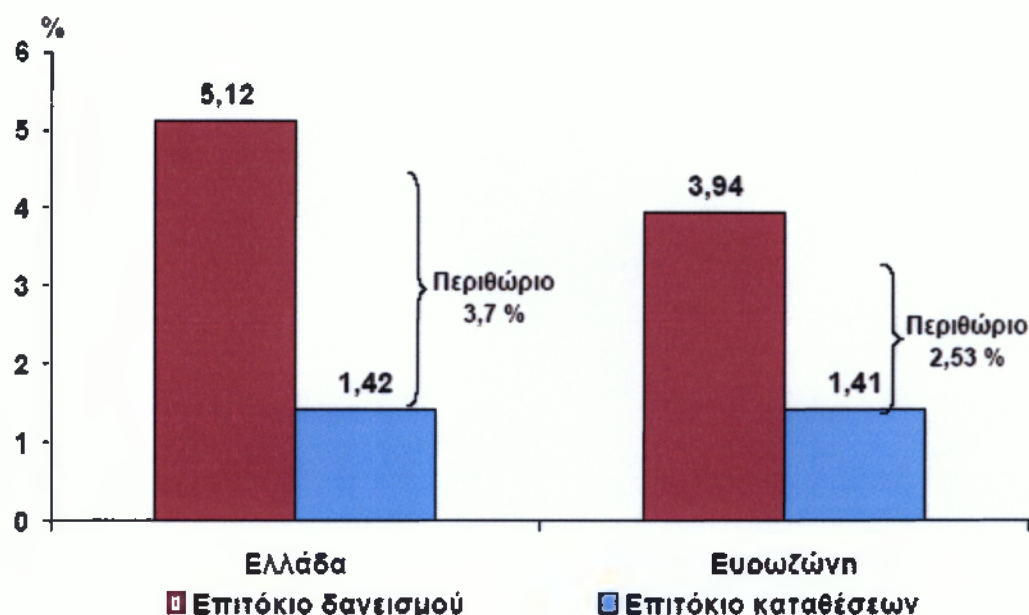
με έναν αριθμητικό συντελεστή (γ), η τιμή του οποίου καθορίστηκε στο 15% ($K = \gamma \times GI$).

Η τυποποιημένη προσέγγιση αποτελεί μία εξελιγμένη παραλλαγή της προηγούμενης, καθώς αναγνωρίζει ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης. Οι δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος κατανέμονται σε συγκεκριμένους επιχειρηματικούς τομείς (*business lines*), εποπτικά καθορισμένους. Έτσι, οι δραστηριότητες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων χωρίστηκαν σε 8 τομείς και οι εποπτικές Αρχές καθόρισαν έναν συγκεκριμένο αριθμητικό συντελεστή για τον κάθε τομέα.. Για κάθε έναν από τους 8 τομείς δραστηριότητας η κεφαλαιακή απαίτηση καθορίζεται ως το γινόμενο του ακαθάριστου εισοδήματος (GI) του τομέα πολλαπλασιαζόμενο με τον σχετικό αριθμητικό συντελεστή. Οι 8 τομείς και οι συντελεστές τους είναι οι ακόλουθοι: Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων (18%), Αποτελέσματα Χρηματοοικονομικών Πράξεων (18%), Λιανική Τραπεζική (12%), Εμπορική Τραπεζική (15%), Πληρωμές και Διακανονισμοί (18%), Υπηρεσίες Θεματοφυλακής (15%), Διαχείριση Χαρτοφυλακίων (12%) και Χρηματιστηριακές Εργασίες (12%).

Τέλος αναφορικά με τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης (*Advanced Measurement Approaches*), τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύσσουν εσωτερικές μεθοδολογίες βασισμένες σε ιστορικά στοιχεία, οι οποίες εφόσον πληρούν συγκεκριμένα εποπτικά κριτήρια θα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των συναφών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα εμπειρικά ευρήματα της εργασίας μας διαπιστώνουμε ότι η πλειονότητα των ελληνικών εισηγμένων τραπεζικών ιδρυμάτων, υιοθέτησε κατά την περίοδο 2004-2007 μια *επιθετική διοικητική φιλοσοφία*, καθώς αυτά αύξησαν την κερδοφορία τους μέσω της αύξησης των χορηγήσεων προς τους πελάτες τους βασιζόμενα στην εκμετάλλευση του υψηλού επιτοκιακού περιθωρίου (Σχήμα 6-1) και μη περιοριζόμενα στην άντληση κεφαλαίων μόνο από την καταθετική τους βάση.

Σχήμα 6-1: Περιθώριο Επιτοκίου σε Ελλάδα και Ευρωζώνη, Σεπτέμβριος 2005

Πηγή: Μαλλιαρόπουλος (2006)

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω σχήμα, η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων δανεισμού και των επιτοκίων καταθέσεων, ήτοι το περιθώριο του επιτοκίου, είναι υψηλότερη στην Ελλάδα από την Ευρωζώνη κατά 1,17%. Κατά τον Μαλλιαρόπουλο (2006), αυτή η διαφορά στα περιθώρια επιτοκιακού κέρδους δύναται να αποδοθεί στον υψηλότερο πληθωρισμό της Ελλάδος, σε σχέση με τις χώρες της Ευρωζώνης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

1. DORNBUSCH, R. και FISCHER, S., 1993. *Μακροοικονομική*. Μετάφραση. Ανδροβιτσανέας, Χ και Πανταζίδης, Σ. Αθήνα εκδόσεις Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη
2. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Ε., 2006. “Προοπτικές του Δανεισμού των Νοικοκυριών στην Ελλάδα και η Σημασία τους για την Ανάπτυξη.” *Κέντρο Προγραμματισμού Και Οικονομικών Ερευνών*, 84, Ιανουάριος
3. ΑΛΕΞΑΚΗΣ, Π. 1999. *Τραπεζικό Περιβάλλον*. Τόμος Β. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
4. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, Α. 2000. *Νέες Μορφές Συμβάσεων της Σύγχρονης Οικονομίας. Leasing, Factoring, Forfaiting, Franchising*. Αθήνα.
5. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2008. *Η Συμβολή του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελληνική Οικονομία*. Ιούλιος.
6. KRUGMAN, P. και OBSTFELD, M., 1995. *Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πρακτική*, Εκδόσεις Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη.
7. ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ, Π. 2005. Ανοίγει το Βήμα στην Ιδιωτικοποίηση Τραπεζών [online]. Διαθέσιμο από: <http://www.reporter.gr>
8. ΜΑΛΛΙΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. 2006. “Τραπεζικά Επιτόκια και Πληθωρισμός: Χρεώνουν οι Ελληνικές Τράπεζες Υπερβολικά Υψηλά Επιτόκια;” *Οικονομία και Αγορές*, 21 Φεβρουαρίου, σελ.7-21.
9. ΠΕΤΡΑΚΗΣ, Π. 2000. *Τραπεζική Διοίκηση: Στρατηγικές Τραπεζικής Ανάπτυξης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
10. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2005. *Μηνιαίο Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας*, Σεπτέμβριος
11. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2006. *Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας*, Τεύχος 98, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος.
12. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2007. *Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας*, Τεύχος 109, Δεκέμβριος

Ξενόγλωσση

13. BLANCHARD, O., 2000. *Macroeconomics*. 2nd ed. Prentice Hall International, Inc.
14. BURDA, M. and WYPLOSZ, C., 1997. *Macroeconomics. A European Text*. 2nded. Oxford University Press.

- +
15. HARRIS, L., 1985. *Monetary Theory*. international ed. Singapore: McGraw-Hill Book Co.
 16. IMF, 2008. *World Economic Outlook Database, September 2006*. Available from: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/weoselgr.aspx>
 17. KARAFOLAS, S., 2005. "Greek banks in Balkan countries: an examination of the network created and its importance for the parent banks." *International conference*, "Innovation, Entrepreneurship and Competitiveness in Balkan and Black Sea countries", TEI of Kavala and TEI of Thessalonica, 3-5 November.
 18. ZITARELLI D. AND COUGHLIN, R., 1988. *Finite Mathematics with Applications*. Saunders College Publishing